

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

EUSKALTZAINDIAREN LANAK

Euskaltzain - laguntzaille berriak ta Jakintza Ministroa'ri bisita gai berezienak

Illero bezela dagonillaren 25'an Gipuzkoa'ko Diputazioaren jauregia D. Manuel Lekuona maiburu zutelarik eta Juan San Martin'ek lanak zuzentzen zituelarik Luis Mitxelena, Laffite, aita Villasanta, Aingeru Irigaray, Irigoyen, Harischelar, Zubi'arai eta Labayen euskaltzain osoak, Ixaka Lopez Mendizabal euskaltzain ohorezkoa, Beobide, Lete,

Zinkunegi, Xalbador Garmendia, Zatarain, D. Nemesio Etxaniz, Lizundia, Olaizola, Saizarbitoria ta Rikardo Arregi euskaltzain laguntzailleak bildu ziran.

Billera ontan, urtero ill ontan egiten denez, euskaltzain laguntzaille berriak izendatu dira. Auek Paquita Arregi, Julia Berrojalbiz, Jazinto

Fernandez Setien, Karmele Esnal, Arantza Egiazabal, Jesus Atxa Agirre, Pedro Berrondo, Antoinette Larkarra, Michel Itcaina, Emilio Larre, Jabier Aruriza eta Pierre Bordaçarre dira.

Luis Mitxelena'k kontu eman du nola izan zen Baiona'n billera bat «Atlas Lingüístico» delakoa prestatzeko. Lan ori nola egin behar litzaiken eta lanerako behar lirakenak aitatu ditu. Euskaltzaindiak ere bai baidu ortan zerikusirik beste erakunde batzuekin batera.

Gero, ta luze xamarrean, Educación y Ciencia delako Ministroari Donosti'ra atorritakoan egin behar zaion bisitaz jardun da Euskaltzaindia. Ministroarena nola eldu ta zer esan. Lehedabizikoa oso erreza dirudi baiñan bigarrengoa behar bezela prestatu gabe eramane ezker denbora alperrik galtzea izan ditekela esan da. Urtarako, Ministroari egindako eskabidea zuzentzeko izendatu ziranen arren eta arren eskatu zaie bisita ori kontu guztia-ekin prestatzeko Ministroarekin ahalik argiena ta serioena mintza ahal izateko. Eta puntu oni buruz erabaki konkretu batzuek artu dira.

Lizundia'k jakin erazi du Bizkaia'ko Aurrezki Kutxak espata-dantzaren zabalkunderako dirua eman duen eta orregatik redazioko txapelketa bat izango dela euskeraz espata-dantza dela gai. Ortarako, Euskaltzaindia'k Yurreta'n izango dan txapelketa ortarako maiko izendatu ditu San Martin, Zubillara ta Irigoien jaunak.

Antzerki saria erabakitzeko izendatu ziranen izenean Beobide mintzatu da ta Zubikarai'k idatzitako «Gizon on eta andre erre» obrak irabazi duela saria esan du. Baiñan lanen arteko azterketa egiterakoan sari onen kondizioak berritzea komeni dela adierazi du ta Euskaltzaindiak ontzat artu.

Gai ori dela ta Lete mintzatu da esanaz sariak behar bezelako ziria idazlearentzat izatera irixteko derri-gorrezkoa dela edo sariaren balioa jasotzea edo idatzitakoa argitaratzeko konpromiso zeatza artzea. Ondo iruditu zaio au Euskaltzaindiari ta estudioa egitekotan gelditu da.

Xalbador Garmendia'k jakin erazi du aurtan betetzen dirala berreun urte lztueta jaiio zela ta nola orregatik Zaldibi'ko herria omenaldi bat prestatzen ari den eta ortarako izendatu den batzordeak laguntza eskatzen dion Euskaltzaindiari.

Rikardo Arregi'k Alfabetizazio'ko Kanpainen berri eman du. Dagonillaren 27'tik agorraren 3'rarte irakasle izango diranentzat nola prestatu den irakastaldi bat ezagutera eman du. Lanak zertan dauden eta gauza nola zabalduko den ere adierazi du.

Ta orrekin eman zio bukaera Euskaltzaindiak dagonillan izan duen billerari.

Donostia'n, Ayete'ko eliza, guztiz euskal kutsuz egiña. Oso egokia iduritzen zaigu «Erri-Meza» ospatzeko.

EUSKAL «ERRI-MEZA» DALA TA...

GOGOAN IZAN BEAR DIRAN ARAU BATZUN

Gaur, gero ta geyago, Erri-lanari garrantxi aundia ematen zaio. Elizkizunetan gauz bera gertatzen zaigu. Gure Euskal-Erriya aberatsa da bere kulturari. Ortikan datorkigu, bear bearrezkoa dalako gure Erriyarentzat, berak maite ditun olerkiak, abestiak, soinuak, sartu bear ditugula gure Liturjin, nai ta naiz. Liturji, Erri baten otoitza da ta deritzaigu erri onek bere nortasunak dun aberastasun guztiakin egiten dula. Zeñek ukatu, Euskal-Erriaren nortasuna sakona dala.

Bide ontatik dabiltzate Eliz-gizon batzuek. Asi dira zeozer egiten. Euskaldun gendiak pozik gelditu dira. Asiera ematen dijoazte, lan-ori ez da errexa, zalla bai. Ortarako bearrezkoa iduritu zaigu azaltzea gai ontan, nolako jikabidea artu bear dan.

Gure aldetikan, asi giñan orain dala denbora pixkat, bide ortatik. S-yatu giñan Erri-Mez on bat egitera. Argitaratu nai det, nola egin genun eta zergatik.

Ayete'ko elizan zan eta auzoko seme baten Meza berriya. Ayeten, Do-

(4'garren errialdean jarraitzen du)

NOR-NUN

Lur Guziko Eskualdunen deiturategia

NOR-NUN? Horra bi galde usu entzuten direnak, aipatzen ditugularik lur zabalean bizi diren hiru milliu Eskualdunak.

Eskualdunak baitira mintzaira eta zimendu bereko, on dute elgar ezagut dezaten. NOR-NUN liburuak ekarriko diote elgarren berri.

Liburu hori, lehen aldikotz, aterako da.

Hori izanen da lur guziko Eskualdunen urtekaria.

Eskualdun guzien berriketa ematen baitu asko lan, lehen urtekaria agertuko da bi liburutan, liburu teladun eta urte politoz apainduak Iparreko Eskualdunena (Lapurdi, Basenabarre, Ziberoa), eta Hegokoena (Nabarroa, Gipuzkoa, Alaba).

NOR-NUN, bizi diren Eskualdunen deiturategiak, izanen ditu hiru zati:

1. Eskualdunak.
2. Ohorezko Eskualdunak.
3. Eskualdunen adixkideak.

Liburu hortan kausituko dituzten xehetasunak dira: asko Eskualdun aipatuek gaur deramakaten bizipidea: nun, nor, zertan ari diren eta gainerateko zernahi argitasun balios.

Urtekari horrek zerbitzu handiena egingen du biherkoari behatuz lanean ari diren Eskualdun familia eta ofizialeri.

Oroz gainetik, NOR-NUN izanen da Eskualdun guzien arteko lokarri nasai bat. Horri esker jakinen duzue nun bizi eta zertan ari diren zuen kideko batzu: ahaide, adixkide, lagun eta beste.

NOR-NUN urtekariak hobeki lotuko gaitu gure sort-herriari

Gure baitan azkartuko du gure nortasunari zor zaien atxikimendua.

Mikel Mendizabal, Coca-Cola ta Fanta'k antolatutako Txapelketan Txapela rabazi duan mutikoa dezue aurrean. «Euskeraz esan-ala nork obeto idatzi» zan jokoa bigarren aldiz. Joan dan illeko 31'an, berak eta bere lagun duan Irakasleak New York'erako egazkiña artu zuten. Ori zan sariaketa artan eskeintzen zan saria Ipar Ameriketara atzera-aurrea.

Gure mutikoa, Euskal-erriko Ordezkar bezela joan zan Ameriketara bizi diran euskal-artzaiengana. Irakasle ta ikasleak egin dute beren joan-etorria ta berriro gure artean daude begiak ainbeste lur eta uretan ase ondoren.

ZENBAT BURU AINBAT ABURU

A T A U N

«ZIRKULO ITXIA ERIOTZA DA»

Jentil Baratza 234'garren zenbakian, ume temoso baten antzo zirkulo itxian finkaturik, ausarta agertzen zaigu. Izan ere, oituta bat, zerutik erorikato aerolitotzat artuaz, ots histori perspektiba guztiak kendurik, judikatu nai du. Funtsean, ezaguerara iritxi zanean erdietsi zuan lenbiziko mundu ikusmen ura, posible guzietan egokiena ta sanoena baiezen du. Au irakurtzean, nik ez dut orrelako baiezkuntzarik egin, ihardetsiko du Bai, ori dena ta aunitz gelaz atera litezke zure «gaurko errealdadearen motiboetaz xeetasun guztiz enteratuta eta ez kondairari begira, egin degu gure kritika» frase ori eztabaida kontestoa arteaz. Nola gaurko errealdadea xehe-tasun guztiz ezagutu, histori lotia deseginduz gero? Are oraindik, ez al zera jabetu gizadiari zientziar frogatutako humanismo aportazio eman diotenak oro, histori errekan bainatuz gero izandu dala? Adibidez kapitalismo sistimaren ustelkeria judikatzean aurrez lehen ekonomiko historiaren iturrian edan bear dala. Eta ori, gaurko errealdadearen motiboetaz xehetasun guztiz enteratzeko. Azken gizaldietako ideologiak ere, historia funtsezko aitor-tu dute. Begira orietako batek zer dion: etorkizuneko filosofia historiaren agerpen egokiena ematen duana izanen da. Zer dala ta denak historia-ri begira? Gaurko errealdadea ezagutzeko ta gidatzeko unean esenziko dalako. Bestela, nola zuzena edo okerra bereiztu? Zientziari buruz zuzena edo okerra danez ari naiz. Existentzia duan oro, existente danez justifikatzen bada, lapur, tirano ta itz batean besteren odolotik bizi diranak, gizonenak direla judikatu bearko dugu. Ara nundik histori dimensioaren be-rra, zirkulo itxi nazkagarri onetatik ateratzeko. Eta une onetan ideologi ba-koitzak, bere bidea jarraitzen du. Baina, denak ados histori perspektiba, izan bearraren adierazle izendatzean. Auek irakurri ondoren, galdera au egin dezakezu: gure erriko goraberran zer ikusi dute guzti auek? Bai, ba dute zer ikusia. dute guzti auek? Bai, ba dute zer ikusia. Giza naillan aurre-ra jo nai badugu, mentalidade bat landu bear dugu. Zientzi zimenduetan finkatutako mentalidadea!

Laburki bederen, beste puntu ere, garbitu nai nuke. «Nik, burgeskeria deituko nioke... GAURKO taldea, oin ikutuan gaurdano egoteari» diozu. Gure Erriko baldintzak ezagutuaz gero, ezbearean bakarrik ezagun izanaz, laudorioak ezetzik, odola emana duten engaitik bereien kritikan ustel-zen diranena edo ageriko bi lantxo egin eta ohoreak jasoz dabilzanena da burgeskeria? Edo ta laudorio artean bizi ahal izanik, ilunpean eta ixilean kontzientziak landu nai izatea burgeskeria da? Au orrelakotzat judikatzen baduzu bizi-truke egingo dugu. Zer oberik gure egoismoarentzat! Jentil Baratza iriki zaitez! Zirkulo itxian ez dago bizirik. Historia gidari duzularik gaurko zaitez!

GAURKOAK

NAPARROA

BAZTAN ALDETIK

BAZTANDARREN BILTZARRA

Dagonillaren 6'ean «Baztandarren Biltzarra»'ren eguna ospatu da Eli-zondo'n. Egun ortan goiz goizetik zerue garbi ta eguzki dirdiranta agertu zitzaizkigun eguraldi ederra-ren zoria adierazten zigutela eta ala gertatu ere. Baztan'go iri nugu-sian amalau errietako yendeak bil-durik denak elkartasun ederrean gauza zoragarria izan da. Goizeko bederatik terdian eskuarazko Me-za izan ginuen, eliza beñere ez be-zala bete bete zagolarik ixkilin bat kokatzeko lekuri ere etzela. Alda-rean amar apez baztandar Meza ematen eta erria kantari. Egia erran Eizondo'n egundeko eztugu olako mezik ikusi, hungigarria bai zinez batek baño geiago biotz zarratzade-ren bortxaz bozkariozko negarrak egin zituzen bai.

«Zure argiak argi ditzala erri gu-ziak mundu zabala».

Herriak ala kantatzen zuen erri ttipietako gazte eskualdunek bertze erri aundietako gazte erdaldundu-erri erakapen ederra ematen zabeztela-rik, ortxe zauden Lekauz'ko ta Gar-tzain'go neskatxak beren boz oxe-nekin eliza betetzen zutela. Ariz-kun'go erretore Yaunak baztandar bilgurari buruz itzaldi hungigarria egin zaukun. Meza unek oroitzen ed-er bat utzi dauku.

Meza ondoren karrozen edo or-geñ ibillaldia karriketan barna itzu-lia eginaz. Lenbizikoak zoazin; erri-ko tistulariak Baztan'go bandera edo ikurriña aintzinean zutela. Ge-ro errietako karrozak mutil ta nes-katz gazteak beren inguruetan kan-tuz eta dantzari, oien artean Lesa-ka'ko dantzariak, «Irun'go Atsegi-ña» batasuneko txistulariak, Bilbo'ko albokariak, Iruñe'ko txistulariak, Txiki trixak eta azkenik Ituren'go gare-yole edo «zanpanzar» deituta-koak. Ikaragarriko yendeketa bil-du zen karrike guziak bete beterik eginda beñere ikusi eztugun bezala. Ibillaldiaren ondolik plaza zahar-rean Baztan'go gizon ta gazteak mul-til-dantza eder bat dantzatu ginuen eta orren ondolik lesakar dantzari-ek ere beren aitaldia egin zuten. De-nentzat talo ta esku-zarta aundiak yo zituzten.

Gero bazkaria zazpi eun bazkal-tiar maiean yarririk eta bazkalon-doan, kantariak, txistulariak, albo-kariak, kordionistak, triki-trixa,

dantzariak eta bertsolariak Arotza-mena eta Klemente, ari izanak di-rela eta bestari buruz eta eskuara-ren alde bertso ederrak bota zituz-tela.

Gero bazen umorea, mutil-dantza fandango, purrusalda ta soka-dantza dantzatzu gazte ta zaharrak zein-geiagoka ari zirela. Gero plaza za-harrean ere eta amarrak arte txistu soñuarekin naiko dantza. Arratsal-deko zazpi terdian «Maitena» dei-tutako salan, Donosti'ko Antzerki Taldea Dolores Agierre buru dute-la, antzerki ederra erakutsi zauku-ten «Ori'ko txoria Ori'n» izeneko komedia emanik.

«Maitena» bete zen eta agertu zuten ikusgarria ere denen gogoko-a. Antzeslari bikañak donostiar oiek, aunitz dakite eta zein xarmanki eta atsegin aundiarekin moldatu zituz-ten beren egin-beharrak Zorionak donostiarrei batez ere beren aintzin-dari Dolores Agierre'ri. Lan ederra zu'ena ori da ori eskuararen alde lana egitea.

Baztandarren Biltzarraren eguna igaro da, zoriotsu eta batere ma-kurrik gabe, zorionak bada bestaren altolatzaileeri eta bai baztandar gaz-te guzietari. Arrayoztarrek erran zute-na erran dezagun.

PILOTARIAK

Baztan'go Irurite'ko errian erre-boteko 8xapelketa bat egin dute eta bereartan sei pilotari talde ari izanak dira: Irurite, Billabona, Zu-bieta, Baigorri, Donibane Lohitzun, eta Hendaya. Iru ekipa alderdi un-takoak eta bertze iru mugaz bert-zaldekoak, denak anaiak eta eus-kaldunak.

Txapelketa au bigarren mallakoa zen baño alare pilotariet ong ari izanak dire, partida politik ikusi ditugu eta Xapelgo unek izan du erre-kiste. Sei ekipa oiek bi zatitan berexiak zauden, iru batean eta ber-tze iru bertzean gero talde bakotxa-ko irabaztunek elkarren artean az-ken partida buruz buru yokatu ze-zaten. Hendaya'koak eta Irurite'koak izan dire Azken partida ori yokatu dutenak eta yoan den Abuz-tuaren 13'an izan dugu «Finaleko» partida aundi au. Irurite'ko errebo-teko plaza yendez bete bete zagon eta egia erran gure oroitzean plaza ortan beñere eztugu aibertze yen-de ikusi.

Partida atakatua, pilotari guziek beren kuraia agertzen zutelarik de-nek beren alde eginahal guziekin garaipena erdietsi beharrez. Irurita-rrak ong ari izanak dire eta borro-kaldi ederra egin ondoren auzia irabazi zuten. Irurite'k 13 yoko. Hendaya'k 7. Irurite Txapeldun. Zo-riónak.

Orai pilotarien izenak aipatu be-har ditugu.

Irurite: Jose Mari ta oJakin Gara-te, Urrutia, Huarte, ta Apezetxea.

Hendaya: Sagartzazu, Marty, Ira-zu, Justede, ta Borja.

Fuantez ta errebotean Iruritarrak ederki ari dire, Baztan ta Bertzara-na alde untan oberenak eta gure euskal yoko ori piztu dutenak, txal-logarria zuen lana. Zorionak. Gure zorionik eta goresmen bizienak de-nen aintzindari den Jesus Jaimere-na Yaunari, au izan baita denen gi-dari ta erakustale ona; zu bezalako aunitz behar ginuzke Baztan'en.

EUSKAL BESTA

Eldu den Dagonillaren 27'an Yain-koa lagun Bidaso'ko Bera'ko errian Euskal-Besta izan dugu. Nafarroa'ko Diputazio'ko «Euskeraren aldeko Taldeak» antolatutako jaia eta berar irueun mutiko ta neskatioko eus-kaldunei, eskuarazko esamietan be-rek irabazitako sariak emateko egu-na.

Euskal-Besta'ren egin-gaiak aue-txek dira:

Arratsaldeko iru terdian: BEZ-PERAK.

Ondorean, Jaun Altxateko Plazan: Lendabizi. Sarien Banaketa.

Bigarren. Iruñe'ko Ayuntamentu-ko Dantzarien ekialdia.

Irugarren. Leitzako Kantari Tal-dearen euskal-kantaldia.

Laugarren. Bertsolariak. Lasarte, Arotzarena ta Xalbador.

Bortzgarren. Donosti'ko «Ez dok amairu» taldeak euskal kanta ber-riak agertu ditu eta or izanen dire: Lete, Lertxundi, Laboa eta Lurdes Iriondo.

M. IZETA

GIPUZKOA

ZUMARRAGA

GURE ERRIA PESTAN

Opor egunak, egoraldi zoraga-riak, Zumarraga'ko erria bere Ama'ren babesean, zaindaria ain-tzatzen.

Gure naia da, Zumarraga'tarren-tzat, ain gogoko diran egun auetan, ZERUKO ARGIA'ren irakurle guz-tiak kutsutzea gure alaitasunarekin. Gure, eta erri on guztia'ren ize-nean, eskerrik beroenak, O. A. R. GUI. lagundiari.

Lerro auen bidez agertu nai degu Zumarraga'ko erriak, Lagundi oni buruz daukan zorra.

Elkarte onek adierazten du bere egintzaren bidez Zumarraga'ren nortasuna. Bere bazkideak, eta erri guztia, Kristo'ren bidean zuzendu nairik.

Gizarteko itzaldiak dirala, Gaz-tediari dagokion gaiak ez ditu baz-tartzen.

Kirol gauzetan guztiz trebe jo-katzen du.

Aurtengo ANDRA MARI jai-etan, lagundi onen babesean alaiki-ro jolastu da, gure gaztedia.

Benetan zoragarria eratu duen «Tanborrada» gure erriko zaar eta gazteak alaitu dituen.

Ez al litzake egokia, erri guztia battu ta omen aldi eder bat egitea lagundi erriko on? Egintza au erria'ren gain utzirik, agertu deza-gun zer bait, gure erriko jai nugu-siari buruz.

DAGONILLA'k 14. Illuntzeko 10,30, Gizatasun guztiaz jantzirik agertu da gure kaleak zear. «Tanbo-rrada». Ez dago zer esanik, erri da-na amildu da kalera, (Sendi Euskal-dun ugari, Amona Euskera utzi dute sukalde bazterrean). Erri bira egin ondoren, enparantza nagusian Erri guztiak abestu du Zumarraga'ri Ereserria.

Ordu ontatik aurrera, gure gaz-tediak alaitu ditu gure kale ta en-parantza.

DAGONILLAK 15. Goizean goi-zik, goizeresti ederrak, alaitu dute gure erria. Goizeko amarrak, Txadon nagusi eskilak alaikiro deitzen dute, eta Kristau erria, Batzarrean battu da, Ama'ren bidez, Seme Jainkoa, Aita betikoari eskeintzera. Jardulari On MANUEL ODRIOZO-LA, apaiza.

Txirrindulariak izan dute naikoa zer egin, goiz ta arrate. Era berean soñulariak goxatu dituzte gure be-larriak, doñu ederrekin.

DAGONILLAK 16. Eliza nugu-sian ospatzen degu Erroko santua'ren jaia. Kaleak zear, (Koadrillen eguna). Aitortu bear degu, aurtan bezin txukun eta jator, ez degula

inoiz ikusi lagun arterik, oinbeste gizatasunekin.

Begiak altzaturik ludi zabala zear tun nai nabaitzen degu gorroto bel-tza, ikusi ezina. Gure errian ikusi degu egun auetan jaun eta jabe, Anaitasun bikaña. Eta azkenik agertu nai degu une aundi batean gure erria'ren gizatasun au O. A. R. G. I. lagundiari zor diogula.

ERREKARTE

SORALUZE (PLAZENTZI)

SORALUZE'KO ZAINDARI JAYAK

Igaro ditugu gure erriko Zaindari jayak-ANDRA MARIAK. Izan da emen alaitasuna ta otsa. Ez degu bear gauz aundirik soraluze'tarrok ondo igarotzeko jayak, izan ere oporraldien poza alde batetik eta jai giroa bestetik lagun dirala, ez da arritzekoa ondo ta alai igarotzea gure ANDRA-MARIA'k.

ANDRA-MARI jayak aurretik ere izan ditugu beste jai batzuek eta zerbait esan bearrean arkitzen gera. Jun dan urteetan kezka gogo-rra sortu da gure errian jayeri bu-ruz. Batzuek ba dira indar gogorra ematen ari diranak «SANTIAGO-SANTANERI», eta orretarako lan-gintza izugarrikoak egin dituzte. «Danborrada», gau-dantzak eta bes-te jai-aldi politik antolatuz. Oso ederki iduritzen zaigu ta benetan txalotzen ditugu ainbeste ardura ta neke artzen duten «Allegro Bazku-neko» bazkideak. Aurtan gertatu dituzten jaialdiak ederrak izan di-ra, bai «danborrada», bai susko-kurpillak ta abar. Eztakit nundik sortu zan ainbeste jende, baño ba zan gure erri txoan naikoa; oinkada bat eman ezinda azaldu giñan. Oso gauz ikusgarria zan ainbeste soñeko ez-berdiñek egiten zuten margoa. Batetik danborradako jentea, bes-tetik begira arizan emakume, ume-txo ta gizonezkoak, ikustekoa izan-go litzake argazki-margoduna, iñork atera baldin ba du. Lana orrela egin bear da, gogoz da ganoraz!

Aurtengo jayaldi onek beste ger-takizun bat izan du, ta garrantzi aundikoa gure erriarak.

Zabaldu ta onetsi dituzte zubiya, Elizburu'ko malladi ta liburu-tokia. Gauz onek aurtengo jayeri lagundu diote argitasun geyago izaten. Esan degun lez benetan txalotzen ditugu ainbeste lan egin duten danak.

Jai onek gertatzen ari zirela en-tzun gendun Loyola'ko irratitik «FIESTAS PATRONALES DE SANTIAGO Y SANTA ANA EN PLACENCIA» ta ondoren egitaroa, erderaz.

Orañ arte uste izan degu gure zaindari jayak ANDRA-MARIA'k ziralta eta Santa Ana beste jai bat orain indartu deguna. Baño ikusten degunez gure jai nagusiak alde ba-tera utsiaz goaz. Orregatik azaldu nai degu SORALUZE'KO jai nugu-siak ANDRA-MARIA'k dirala ta bear dan bezela indarra eman bear zayuela, beste jai barriari ezertxo kentzeke. Eta... beste esan bear bat, oso ederki izango litzake urren-go urtean «programa» edo agita-raua bi izkuntzatan argiratzea.

KARAKATE

DEBA

Zortzi egun aundi iraun dute gu-re errian «sandroke» jaiak. Egu-nean egunean eten gabe goiz eta arratsalde, gau eta egun, beti zer-bait, eta beti zer bait berria, ikusgar-ri, ta jolas dantza, bata edo bes-tea izan du jendeak zer ikusia eta zertan jolastua. Pakea ta euskal-gi-roan jolastu da gaztedia geien bat. Pozgarri zaigu auzte.

Izan diran jaiaketa guziak banan banan adestia luze litzake, banan ba-dira esan gabe utzi nai ez ditu-gunak.

Batez ere Ama Birjiña eguneko Meza Nagusia. Ura izan zan izate-koa! Euskera utsez eta aundikiro, Bilbao'ko «San Anton» abesbartzak gogoangarri abestu zuan Artzak anaiak ere beren «txalapartaz» sa-garan gure gogoak zerura jaso ziz-kigun. Malko xamurrez entzun gen-dun. Nor zan ez dakigu norbaitek, baita, bertsotan egin zitun Ama Birjiñaren gorlabenik. Eta zer ez Meza ontan gure euskal-gogoak be-ra-bera arazteko? Txistularien «Agur Jaunak» ere gure biotzak igitu zitun, iñoz ez bezela. Erriak ere berari zegozkion uneetan guz-tiz ondo abestu zuan. Nun edo nundik gauza on zalea inguratu zan Meza eder ortara gure eliza eder-ederrean. Zorionak eman bearra de-gu gure bikario jaunari ain gauz ederrenetakoa gure elizan ikustea

berari zor diogu-ba. Baita gure bi-kario jaun oni zor diogu «kista-rikasbideko» umiekin urteoro anto-latzen duan jaia.

Ospetsua da gaur, Deba'ko «Umen Eguna» deritzan jaia. Izan ere Arrinda Jaunak badu gogoa eta egokitasuna ezer guzia antolatze-ko. Zorionak ematen dizkiogu, eta era-bat baita ain gogotsu laguntzen diu-ten «Oargi»ko neska-mutil talde ja-torrari.

Zezenketak izan ditugula esan bearrik ez. Ez dakit nundik eta no-lia datorkion Deba zezen zale izate-au, dakiguna da antzin-antzinatiki duala, bere «enzierra» ta guzti. Eta ez da nunbait eskaztat izango or-teoro erriaren erdian jasotzen da zezen plaza txikia. Beintzat aurtan Fermin Muñillo totero ospatsua izan degu. Norbaitek esan lezake-a zer gauza gogorra eta odoltsua ze-zenketal Ez da gezurra. Ori orrela da. Au ez da gurea. Baña gureak ez diran gauza zatar eta kaltegarri, ze-zenketak baño txarragoak ari zaiz-kigu sartzen euskalerrian tamalga-rra. Baña utzi dezagun au. Deba'n ez litzake «sandrokerik» goizaldeko «enzierra» eta abar zezenen adar-re-tan ibilli gabe.

Eta zezenak aipatu ditudanez, erri guziaren izenean eskerrak eman bearrean naiz, Donostia'ko «Banco de Santander»ko direto-re-dan Mujika jaunari, lenengo korri-dan zezenak jende arteara bi metro-ko burnizko ezi edo barreraren ga-ñetik salto egin zuanean euki zuan zuzperten kementsuagatik. Deba'ko seme jator oni Jaungoikoak ur-te askoan gorde dezaizkila eman dizkion osasun eta indarra, ta biotz aundia.

Nai ta naiez beartuak gaude gei-egi luzatu gabe jaiaketa batzuk (ez gutxi) aipatu gabe: leku asko bear genduke-ta. Baña, Astibia ta Arria alde batetik, eta bestetik Latasa ta Zeberio bestetik, egin duten aizko-ra dema, ikusgarria izan da. Gaz-teak izan dira garaille, baña zarrak snbor baten aldea eman dutelako izanda. Iñola ere aitauk esaten du-tenez, Astibia II, ere ez dator ma-kala; ta Arriak ere bere garaian la-nak emango ditu. Bejondeizutela gizonok. Eutsi euskal-jolas garbi ederrai. Zorionak lan aizkolari obei!

Azkenez aitortu bear degu gaz-tediak dantza, abesti, ta saltoka naikoa erabili arren, ez da ikusi ezeren egite itxusurik, ez deadar za-tar eta ez moskorketarik

Gora Deba ta Deba'ra jai abetan etorri diran gaztedi ederrak!

ANTZINAKOA

BILLABONA

Arantzazu'ko Ama Birjiñaren ali-zan, Zizurkil'go auzo dan Elbarre-na'n ezkondu dira Jose Agustin Zaldua Iturzaeta Jauna ta Kanbero Andereaño. Albotarikoak auek izan ziran: Agustina Iturzaeta Anderea, senargaiaren izeba, ta Gonzalo Kanbero Jauna, andregaiaren aita.

BEASAIN

EKINTZA TXALOGARRIA

Aurtengo udaberrian, ostikolari gazte bat ill zan; gure erriar Iria-te. Azken aldi ontan Donostin jo-katzen bazuan ere, Beasain'en mar-goak askotan erabiliak zeuzkan. Au dala ta ostikolarien alkarte edo bazkunak, (lehenago Donostik egin zuan lez) bere sendiarentzat zertxo bat ateratzearen, lau jokaldi edo partidatu antolatu ditu. Bertan lau saillek parte artuko dute: Euskal-duna, Donosti, Eibar eta Beasain'ek. Poztekoa da, kirola ekintza aue-tarako antolatu dala jakitea. Tamal-

(8'garren errialdean jarraitzen du)

Zeruko Argia

Zuzendaria:

JOSE IGNACIO GABILONDO PUJOL

Naparroko-Kantuari ta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua.

(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22: Telf. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa ... 190 pta.

Aidez artu nai bada, galdetu.

KANADA-KO BIZILAGUN FRANTZESEN GIZATALDEA

Munduan sortun dira Laterriak indar-bidez sortuak ditugu geinetan. Odol berdiñeko pamiak alkarrekin batuta eskualde bakoitzean alako gizatalde berdiñak eman izan dizkigute. Kristau lege erabaki izan ba-lira errietako mugak, odol berdiñekoak eskubide berdiñetan eta beren buruaren jabe izango genituan orain.

Baina or dago kokka. Gizonaren griñarik nagusienetako bat, agintzea izan da. Bere aginte lurra alik eta zabalenak izatea, ori izan da gizatalde oien ametsik gogorrena. Denak beren lurra zabaltu nai. Denak beste inguruko errien gain beren agintea sortu nai.

Eta onekin etorri dira mundura gerrateak, indar-bideak. Indarrez aldatu dira errien eta lurren arteko mugak, eta geinetan, gerrateak ez du arrazoa ta justizia nagusi jarri, baizik eta indartsuenak bere aginte griña ase du, beste inguruko errien kaltetan. Onela ikusten ditugu mundu zabalean, Nazioen eta Estaduen mugak ezdirala bertan bizi diran bizilagunen odol eta jatorriari begira erabaki.

Jokaera orrek ekarri du gaitz aundi bat: Laterri edo Estatu bakoitzean barruan, arraza askotako jendea bizi dala. Ta arraza auetakoak, batzuek eskualde artako geienak izaten dira ta besteak gutxienak. Egin dezagun kontu, Laterri batean Amar milloi dirala arraza berdiñekoak alde batetik, eta bestetik beste odol berdiñeko bost milloi ditugula.

Zer gertatzen da? Agitz, bizilagun geien eta ugarien duan arrazakoak nagusi jartzen dira Estatu aretan, eta bost milloi bizilagun dituan arrazakoak beste mendeen arkitzen dira, eskubidez oso gutxiuak. Askotan, erri txikiak, bi edo iru arrazakoak oi dira Estaduko mugen barruan.

Onelako errialde ezaguna degu Ameriketan KANADA izenekoa. An len inditar jatorrikoak bizi ziran. Europarrak lur aiek billatu zituztenean, prantzitarrek jo zuten lur aietara. Gero, ingelesak jabetu ziran lur aietaz. Onela Laterri aretan gaur ugariak eta agintzen daudenak, ingeles odolekoak dira. Prantzitarrek aien mende gelditu ziran, eta inditar jatorrikoak ere an gelditu dira beste bizilagunen artean eta ingeles —delakoen mendeen.

Ta orain arraza desberdiñeko jende oien artean korapillo asko ditugu. Prantzes odoleko batzuek, ingeles odolekoengandik eten nai luteke beren bizibidea ta Laterri berri bat, prantzes odolekoekin sortu. Beste prantzes batzuek gaur dituzten baiño eskubide geiago eskatzen dituzte, ingeles odolekoekin alkartuta bizitzeko.

Auzi au oso zailla da gaur konpontzea ta oraintxe asko ezala, ango Obispoak eskutitz bat zabaltu dute, auzi ori pake-bidez eta kristau lege erabakitze gogoz.

Lan zailla Eliz Artzaiek artu dutena. Orregatik beren erakutsiak kontu aundiz eman bear izan dituzte.

«Eliza —diote Gotzao jaunak— ezin diteke auzi ortatik kanpora gelditu. Eliztarren buruaste oiek, bere aragian eta mami-mamian sartuta dauka Elizak ere. Auzi zailla ta korapillo askoduna da gurea. Politika kontua da alde batetik, baiña baita gizonaren unditasuna ta dintasuna ikutzen duan kontua da batez ere. Izkuntza aldetik diran istilluak; jakintza berezi aldetik diran beste korapilloak bi aldetako kristauen bizi-pakea arrisku aundian jartzen dute...»

Prantzes eta ingelesak gizaldien buruan beren eskualdetan bizibide berezia mamitu dute, ta alde bateko jakintza ta aurrerapenak bakoitzari bere izaera indartzeko ta obetzeko eginbearra sortzen dio. Nola konpondu gizatalde desberdiñen arteko artu-emanak eta pakezko bidea?

Gotzaiak arreta aundiz jasotzen dute auzi au, ta itzegiterakoan, ardu- ra aundia izan dute iñor ez mintzeko beren erakutsien bidez. Aurrena au diote: «...Alde batekoak eta besteak, au onartu bearra dute: arkitu nai dan erabakia pake-bidez arkitu bear dala...»

Pakea ta Justizia, orra itz bi an eta nun-nai kontuan euki bearrekoak. Onelako errialdeetan, guziak eskubide berdiñetan bizi bear dute. Odol eta arraza batekoak ezin zapaldu ditzakete beste odolekoak. Beraz, prantzes eta ingelesak ontara ekarri bear dira, bi aldetakoak lagun eta anai bezela bizitzera, ez nagusi ta morroi bezela.

Inditar kastakoak ere, gizon bezela artu bear dira ta bertako lengo jabeak diran aldetik, ezdira lege txar eta estupean euki bear.

Otarako geien eta ugarien diranak, gizalegez eta kristauki artu bear dituzte beste odolekoak, berekoikeriaren itzik entzun gabe. Orra beste errialde askotan ere, entzun bear liraken erakutsiak.

BATXILLERATU ELEMENTAL BERRIAN EUSKERA ERAKUTSI DITEKE

Beste idatz-aldi batean agertarazi nitan, gobernuak eraberritu dun, batxilleratza elemental onen jakin-garri batzu.

Eguerdi-ra arteko ordutan, batxilleratza-ri dagokiz-kion gaiak erakutzi bear dira.

Arratsaldere ordeba bi ordu geratzen dira; bi ordu oietan konplementari diran gaiak erabilli bear dira. Edukazio edo ezikuntzarako egoki diran gai batzu.

Zeintzuk dira gai auk? Gobernuak berak ezaguta-razi ditu Ministerioko Ordena batez. Ara emen...

A) 1.º Ikasleren batzuek eguerdi arteko eskolara etorri ez badira, gaixo zeudelako edo beste arrazoi ba-tegatik, arratsaldeko orde batzu erabilli ditezke, goizeko jakin-gaiak irakasteko.

2.º Errepasurako, batez ere ikasle motelek ikasbi-dea errezagot mendera dezaten.

B) Beste gai batzuek ere ikasi ditezke; naiz eta ikaslearen ikasgaietatik kanpora egon.

Auek dira.

- 1.º Musika ta edozein erti.
- 2.º BESTE IZKUNTZA BIZIAK.
- 3.º Nekazaritzaren ezagutza batzu.
- 4.º Industri-gaietako ezagutza batzu.
- 5.º Itxas-gaietako ezagutza batzu.
- 6.º Ikaslearen errialdeari dagokion zerak.

Guri dagokiguna, euskalduneri atsegin zaiguna, BES-TE IZKUNTZA bizi, tarte ori degu. Gutzat izkuntza bizi bizi, ondo biziarazi nai deguna, euskera da. Katalanek katalana dute. Galizitarrek gallegoa.

Egia esan; ikasle talde batek eta euren ikastetxe-ko irakasleek, rusoa irakustea aukeratu-ko balute, ori era-kustea bere esku dute. Legeak eskubide de ematen. Area-go, ikastetxe-ko irakasleek eta mutillen gurasoek. Espa-

ña barruko izkuntza bizi bat erakutsi gura badute. Es-tadua zertako da? Gobernu-a zertako da? Agindupean dituan gizatalde batzu izurratzeko?

Ez. Gobernuak, menpean ditun gizataldeeri serbitu nairik dabil. Ala dio. Atik ba, BESTE IZKUNTZA BI-ZI, tarte ori jarri da, euskera irakusteko; guk ala nai izan ezker.

GURE JOKABIDEA

Astean, legeak dionez, bi ordu edo eman ditezke, izkuntza bizi oiek irakusteko.

Otarako, mutillen gurasoek eskatu bezalote, se-meak dauden ikastetxe-ko zuzendaritzari euren naia. Mutillek ez dira gauza, daukaten adiñean, ezer auke-ratzeko.

Ikastetxe bateko zuzendari ta irakasleek ikusiko ba-lute, euren ikastetxean euskal-sendietako mutillek dau-dela, euskera itzegiten dutenak, guraso oieri idatz-agi-ria biali bear likiete, galdetuaz, euren semeeri euskera irakastea nai ote luketen. Guraso talde batek ala nai izan ezker, ikasteteko zuzendaritzak eratu bear lituz-ke euskal-ikaske-ko oiek.

Jakiña, bein gurasoek aukeratu ezker, mutillek nai ta naiez, ikasketa oetara beartuak daude, ta beste edo-zein eskola edo ikasgai bezela, seriotasun osoz gerta ta eraman bear dira. Legearen esana da ori.

Gobernuak bere legean gure esku utzi du euskera irakustea batxilleratuan. Beste eskapenik gabe, ekin dezaigun lanari.

Eskuratzen zaiguna artu. Emen ezagutuko ditugu benetako euskeldun eta euskalzaleak. Emen dago kos-ka. Ia nola jokatzin degun.

LARRAÑAGA G.

AXENTXIO LASA

Abuztuaren 22-an ari naiz artikulo au idazten, erde-raz eskribitzia alperrikako lana izango dala, edo-ta, artikulo ori entregatzen esplikazio geiegi eman bearko nitukeala pentsatuaz. Eta egiya esan, buruaren tonto-rreraño nago esplikazioz.

Bai, Axentxio Lasa il da. Irurogei ta emezortzi urte zituan. Axentxio Lasa Izen onek ezer gutxi esango diyo gaurko jeneraziyo gaztial. Penagarriya benetan. Bere illetatan Donostiko Santa Maria eleiz ederra jen-dez bete zan, baño denak zarrak giñan. Gazte bat ere ez nuan ikusi.

Ogeitamar urte auek zarran da gaztien artean leize zulo ikaragarri bat sortu dute. Ori nai ba zan iritxita dago zoritxarrez. Gazteak bere erara dabilz. Zarrak ber-ritz beti zarrakin, beren oroimen garratzak ausnartzen.

Tristeia benetan gazteari Axentxio Lasa nor zan argi-tu bear au.

Axentxio Lasa Plaentxi-tar apaiz agurgarri baten jarraitzailea izandu zan. Nor zan apaiz jaun ori? Poli-karpo de Larrañaga jauna, bere bizi guzia kristau lan-gille ekintzari eizkeñi zion gizona.

Etzan errexera denpora aietan kristau izenakin lan-gille ekintzan ezer nai egiterik. Eliza gizonen aldetik asi ta katoliko askok kontra gogor egiten zioten asmo oni.

Aita Santu Leon amairugarrenak bere langillien al-deko enziklika aspadiotik aterata zuan, baño zenbait katolikoarentzat, ez alperrik. Toki onian zeuden gau-zak!

Arrigarritzko lana gizon oiek egin zutena. Alde gu-zietatik gaizki kontsideratuak izan ziran. Ez dira esa-tekoak aiek pasatu zituztenak.

1911-garren urtean azi zan lanean Axentxio Lasa Don Poli-ren babesean. Arrigarritzko lana, berriz ere esan bearra dago! Orduan etzan pentzatzen langille ara-zoetan maitasun bidetik ezer kontsegitu al-izaterik. Alaz da guztiz Utrecht-ko Kristau Internazionalaren itzalpean gogoz jardun zitzaigun gure Axentxio ona.

Fedea zuten berezi-berezia gizon aiek. Eta nolako fedea! Fedea mantentzen zituan bai ainbeste ententitu naie-zen artean.

Iñork —edo iñor oso gutxi— ulertzen zieten. Ai-eri entzutera joaten zirenak ere, zenbait katolikok bea-tzak in apuntatu egiten zituzten. Au egiya ez danik iñork ere ez dezala esan. Egi-egiya da-ta.

Axentxio Lasa izlaria zan, kristau propagandista langilleen artean. Itz gogorra ta latsa berea, baiño go-rritoak beifere etzuan lekuri bere itzetan.

Gorritoaren bide okerrak ondo zekizkien. Gorro-toak gorrito besterik ez dakar.

Guk zarrak gazteari au esateko aukera oso gutxi izan degu zoritzarrez, baño Axentxio Lasa-k egiakin eta biotzakin itz egin zuan beti-beti ortarako aukera izan zuanian beintzat.

Zorioneko gizonak maitasunezko itzak erabilli di-tuztenak. Zorionekoak batez ere auzi beltz eta guztiz neketsu artean maitasun ezia ugaritzen dakitenak.

Baiño Axentxio Lasa-k maitasuna ezik, baita gizo-naren, langillearen eskubideak adoretzu defenditu zi-tuan beti. Kemen aundiko gizona Axentxio Lasa ona. Goyan bego.

JOSE DE ARTECHE

HERRIA 'TIK

Frantzia berria

OHORE

Kanadan, nihun ez bezela, de Gaulle jeneralak bildu ditu esku tinkatze, lore eskaintze, oiho eta kantu, hango oiha nasalak bezain nasai, trumilka.

Daniel Johnson, Quebec guneko presidentak, jalgi dio: «Ara nola Frantzia zaharreko semek, altxatu duten, Frantzia berria».

Asma dezakegu, solas horrek hunki duela de Gaulle jenerala, bi-hotz-bihotzean.

De Gaulle jeneralari laket zaizkio jendetzearen uhain burrunbatsuak. Hastean, doi bat herabe, bere haun-di haundian. Hortan bazuen Staline zenaren eite. Bainen jendetzea pas-ta-eta (baituke zerbeit xoragarri jendetzeak...) egon zaio errotik atxikia, hara nola Hitler, Kroutxev edo Kennedy.

Orobat, aita sainduen artean, Pio XII garrena jauregi-zilho bezain jen-

de beharra zen, Joannes XXIII ga-rena.

GURETZAT

Eskualdun, Biarnes, Bretoin edo Corse-tiarrentzat, badu Johnson Presidentak Kanada aberatsa era-kutsiz egin duen keinuak, hazta be-rezi.

Kanadatiarrak egon dira bere ohi-dura zahareri, berebergoari atxi-kiak, zangoz, eskuz eta hortzez oso-ki.

Begiratu dute bere arima, eta ari-mari zor baitzaio haineko gorputza, muntatu dituzte behar diren lante-giak, iragaiteko herri aberatsenen maillerat.

uk aldiz, utzi dugu histerat gure berebergoa, gure arima eta arima-rekin erori da gure gorputza; de-segin dira gure lantegiak. Bortxatu ditugu gure gazteak, ihesegiterat lan eske, Parisen, Ameriketan bar-na. Zer ezazolkeria desohoragarria gure funts gabea!

Salbagarri daukate gure «voca-tion touristique», gure udatiarreri ongi etorri egiteko jitea. Zezurra aise da sakatzen, guti baita gosa-tzen. Zorigaitzez, nehor ez du gezu-rak asetzen.

FRANTZIARENTZAT

Erran nion, Kanadaiar airekotiar gazte bati, ene gerlako presonier lagun baitzen Alemanian: «Baditu-zue gure argi eta itzalak oro». Eta hunek ihardeste: «Ez dituzue gure argi guziak; ez ditugu zuen itzalak oro. Egon gira fededun; ukan ditugu Jainko legearen arabera haurrak. Zonbeit mila jendeatrik jalgi dugu herri bat oso osoa. Zuek utzi duzue bazterrerat Jainko legea; bekandu dituzue haurrak. Eihartu zirezte. El-hartzetik jalgi zaitzue ukan duzuen gerlako zafraldia».

Geroztik altxatu dira Frantzian

sortzeak. Bizkitartean ni nago heia deputatuez bozkatu «pilula plana» egina denez familiarean ontzeko, ala haurra errotik ateratuz, haurrak eman arranguren urkatzeko. Pettit-to eta Maniño, biziko, bakar-bakarrik, ixil-ixila, gatuño bat, rro-rror-rror, lokaturik ondoan.

Burua apalago, lepoa makurrago atxiki behar luke Frantziak, Kanada-ri behatzearekin.

Frantzia nagusi da jakitatez, bai-nan Kanada oldarrez. Frantziak eza-gutza lodi; Kanadak bizia. Bainen zer da jakitatea, oldarrik gabe; zer ezagutza, eskas badu bizia?

«Hara nola Frantzia zaharreko se-mek altxatu duten Frantzia berria».

SO EGILEA

HITZAK

Esku tinkatze: Eskua estutu
Oihan nasaiak: Baso oparo, ugariak
Trumilka: Erruz, talde haundiak
Guneko: Alderdiko
Jalgi: Esan, atera
Laket: Atsegin
Uhain: Olatu
Doi bat herabe: Apur bat lotsati
Eite: Antza
Atxikia: Lotua
Hazta: Neurri, seña
Berebergoa: Bereizitasuna, nortasu-na

Begiratu: Salbatu, zaindu
Histerat: moteltzera, ahultzera, hon-datzera

Ezazolkeria: ajolagabekeria
Jitea: aletasuna, interesa
Bekandu: Bakandu
Eihartu: Igartu
Zafraldia: Hastindua, egurtua
Sortzeak: Jaiotzak
Bozkatu: Boto eman
Eman arranguren: Emandako buru-hausteak, kejak
Behatzearekin: Begiratzerekin
Oldarrez: Atakeaz, indarraz, keme-naz

J. A. L.

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli heti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakar-
Etxeko-andrearentzat nerkamerik egokiena,

jJABON LAGARTO!

EUSKAL "ERRI-MEZA" DALA TA...

GOGOAN IZAN BEAR DIRAN ARAU BATZUK

(1'garren orrialdetik)

nosti bertan izan gaitik oraindik baserri asko dago. Eliza ederra degu, nai-ko giza-seme barrenean biltzeko. 500 gora bera giñan. Aurretikan, gure gaztekin, lana aztertu genun. Erri guziak asteko gosia zun.

Gure Meza au, etzan nagusia, abestia, Meza berria bañan baterakoa (concelebrada). Rubrika aldetik, Meza nagusia bañan askatasun aundiagua genun. Meza nagusietan bearrezkoa da bestia Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus eta Agnus. Sarrera, Bidezko, Erri-Otoitza, Sanctus, Jaunartzeko eta Azken-Agurra abestu genun. Bellokeko Salmoetatik artu genitun geyenak, besteak berri-berri egiñak izandu ziran gure Meza berriyarentzako. Iru txistu eta armonifon bat artu genitun ereskiak bezela.

Erri-gizonak ere zintzo lagundu zuten. Batek, eliz aurrian zala, Erriaren abestiak erabili zitun. Bestea, Ayete'ko semea, Matxain Bersolaria, Erri-Otoitzaren bukaeran bertso batzuek egin zitun, an bildu zun kristau guziaren otoitza Jainkoari eskeiñiz.

Danontzat zati onena, Sarrerako abestia ta Sanctus izandu zan. Erri osoaren alaitasuna azalduz otoitz egin zan. Txistuak indarra ematen zion Erriaren abestiari. Otoitz ura, ederra ta sakona, Euskal kutsuaz bete bete zagon.

Erri guziarentzat, Meza berri au izandu zan, pare gabeko otoitza. Arrituta atera ziran danak zeñen elizkizun ederra izandu zan. Egiz otoitz egin gunun Meza bat, izandu zan.

Gure Erri-Mezen asiera ontan, ona deritzaigu bidea arkitzea liturjik ditun jakobideetan. Ortarako bear degu jakin nola eta noiz Elizaren liturji aberastutzen dan Erriaren kultura ta kutsuakin. Guazen ba ikastera, Eliz berberak erakusten diguna.

2. Batikano'ko Batzar Nagusiak dionez (Const. Litur. nn. 37 eta 40), Elizak liturjin bidez, bere egizko otoitz ontan, nai du bereganatu, Erri-kulturaren aberastasun guztia. Zeñek ukatu, Euskal-kulturak aberastasun izugarri ederra dula. Orrela, Elizak nai du Erri bakotxian etxekoa izan. Euskalduna euskaldunekin. Alde ontatik ba daukate bere jokaera gure txistu, txalaparta ta abar.

2. Gure Erri-Mezak, nai ta naiez bear dute Liturjin legeak bete. Esate baterako, ezin da nolanai ta nunai txistua edo txalaparta po. Ezinda ere zernai jo. Erri kutsu duten soinuak bear dute ere saindutasun kutsua izan. Lenengoa da Eliz arauari ondo artzia. Gauz berri bat egiten degulako ez da nai ta naiez ona. Elizaldetik ezin degu xetu, sagararen edo mezerdikoa gorde bear degun ixiltasuna. Zati ortan, apaizak itz-goratuta otoitz egiten du, erriak ixilka. Mez-egiteak ba ditu bere jokabideak ondo bete bear diranak. Ezin degu, esateko, Jaunartzean abestu zerbait, tankerik ez daukana egite ortarako. Abestiak ere ez dira nunai sartzeko. Zati bakotzak bere zentzuna dauka. Abestiarekin ere gauz bera gertatzen da.

Esan nai deguna da, Erri-kutsua Liturjiri moldatu egin bear zayola.

3. Erri-Meza ezin da berrikeri bat bezela sartu. Ez degu artu bear ikusgai bat bezela. Gaizki ibilliko giñake.

Gure Erri-animaren osasunerako egin bear ditugu eta ortarako poliki poliki gure erriya Eliz gayetan ondo osatu bear degu. Gure egin aldiak, kristau zuzenbidearen alde izanen dira, Liturji izan dedin gure Erriarentzat bere bizia.

4. Gure Erri-Mezak ondo erabiltzeko bear dute zuzentzaile on batzuek dakitenak noiz ta zer egin bear dan Meza-zati bakotxian.

Indar aundia eman bearko diyo abesten diren kantu-nagusieneri. Garrantzitsuenak dira Sanctus eta Irakurgai-tarteko abestiak. Oso bearrezkoak bestiak, Sarrera, Jaunartzeko eta Asken-Agurtzeko abestiak. Meza zuzentzalle batek jakin bear du abesti oye, Kyrie, Gloria, Credo ta Agnus

bañan garrantzitsuenak dirala. Opariko abestia laster kendu egingo dute datorren Meza berritzean. Liturji aldetik ez dauka zenzunik.

Orrengatik Euskal ereskiak Erri-Mezetan nai dutenak sartu, orain arte esandako guztiak buruan artu bear dute Elizaren Liturji aberastutzeko.

Ereskiak sarturik ez degu naikoa egiten. Asko aberastu bear ditugu gure abestiak, berritu ere bai. Ez dago zer esanik gure Sanctus'ekin, askotan gauz bera abesten degu. Erriari erakutsi bear zayo soñu geyago Sanctus'erako. Gauz bera gartatzen zaigu irakurgai-tarteko abestiakin. Ez dago zer esanik, Jaunartzeko abestiakin. Gure larritasuna «Ogi zerutik» kin betetzen degu. Ori bai ez dala naikua. Gure Liturji abestiak asko geitu bear ditugu.

5. Meza zuzentzalleak, Erriari konturazi bear diyo Mezaren zati garrantzitsuenak «Irakurgaiak» eta «Sagara-aldia» edo «Mezerdikoa» dirala. Bi zati oien aurrean, txalaparta soñua oso ondo etorriko litzake Erri guztia erne jartzeko.

Batikano'ko Batzar Nagusiak bi berritze, ondo eutsi bear ditugunak, ekarri dizkigu oraindik. Bata, «Erriaren-Otoitza». Bestea, Jaunartzen ondorean, Erri osoaren otoitz ixilla. Bi alde oietan ondo etorriko litzake bersolariak sartzera.

Erri-Otoitzaren bukaeran, bersolariak eskeiñiko, lioke Jaungoikeari, an bildua dagon barren-barreneko Erri-naia. Ta Jaunartze ondorean esker osoa emango luke, Erriaren izenean Jainkoari.

6. Erri-Mezak ereskiakin lagunduak ez dira aldiro egin bear diranak, bañan bai noiztik bein, batez ere jai-nagusietan. Eliz guztietan saiatuaz.

7. Gure Eliz-laguntzallekin (militantes seglares) billeretan, nai Jaunaren Deia entzuteko edo abestiakin otoitz egiteko, bear deguna da giro berri bat eman gure alkar otoitzari eta euskal kutsua gero ta geyago sartu. Eliz-lagun arteko otoitz berritze ortatik asita, askoz bizi aundiagua emanen diogu Erri-Mezari. Alkarte multzo batzuetik asita bear ditugu gure Erri-Mezak ondo osatu.

Eliz-laguntzalle taldeekin otoitz berritze ortan, oraindik asteko gera. Ikork ez digu galerazten alde batetik eta beste aldetik askatasun osua daukagu billera oietan euskal ereski guztiak jotzeko, Erri edestiak esateko, ereskiak lasai ta aske otoitz gaietan artzeko. Otoitz gaietan beartsu gera, gure erruz. Gure aurretik bide luzia daukagu. Ortikan ibilliz gure Erri-Mezak aberastutzeko modua izanen degu eta gure Erriyak errexago Elizaren liturjin bereganatzeko.

8. Asko dira gure Erri-Mezaren etsaiak. Batzuek ezin dutena ikusi, itsuak diralako. Bestiak lasterka joan naidutelako, bururik gabe gañera, Elizaren ofarrak errekaraz baztertuz. Bata ta bestia txarrak dira.

Aurrerapen guztiak eman bear dira jakinez anka nun jartzen dan. Ondoko egiñak betiko ondo gelditzen dira.

Batikano'ko Eliz Batzar Nagusiak erakusten digu (Const. Litur. n. 40) azterketa mamitsuak errikoak eta elizkoak diranak poloki poliki Liturjin sartuko dirala.

Iusten degunez badegu nun asi, burua ta denbora galdu gabe.

AZPITARTE JUAN

MISIOIARI BATEN INPRESIOAK
EUSKALERRIA BISITATZEAN

Uztaila'ren amaseian, irten zuan Madrillen, ifar ameriketara juateko, aitta Ayerbek.

Guk egun batzuek lenago agurtu genduan, eta berekin izendako izketa aldiari galdetu geniona, eta erantzun ziguna, emen esango dizuegu.

Aitta Ayerbe, zenbait denpora da etxetik kanpora zabiltzana?

Etxetik kanpora, ia nere bizi guztia, amabi urte bete gabe irten nuan lekaide etxera, eta arrazkero oso gutxi egon naiz nere sendikoen artean, egonaldirik luzeena orain egindako bi illabeteak izan dira.

Nundik norakoak izan dira zure ibilialdiak?

Bizkaiko Lemona'n bizi nintzala Algortako Irukoiztarren lekaide etxera juan nintzan, bertan lau urte egiñondoren, Cordobara juan nintzan, an urte bete egin nuan, gero meza emanarte Erroma'n izan zan nere egon lekua. Lemona'n eman nuan nere meza berria, eta herritz Erroma'ra itzuli nintzan, urtebete garrenean berriz etortzeko, oraingoan Algorta'ra, andik Santander'ko "Bien Aparecida"ra, gero Bartzelona'ra, urrango Santander'ko Laredo'ra. Leku bakoitz auetan ez nintzan luzaroan egon.

Laredo'n nengola Ameriketaruntz juan nintzan, "Colombia" izan zan nere lenengo asierako larraleda. Laterri ontan, urte biren barruan misio asko eman gendun, ortarako xe jun giñan eta. Gero "Ecuador" izan zan gure misio lekua, eta an ere Colombia'n bezela egin alak egin giñutzen, Jauna'ren itza zabiltzen. Asko poztu nintzen "Rios"ko euskaldun misiolariakin alkatu nintzanean, euren artean nere eza-gun bat zegon, Goitisoletar Peli zan bera.

"Republica Dominicana"ra juatea izan zen urrango txanda, baña emen oso denpora gutxian egon nintzen, orain nagon lekura juan bearra izan nualako.

Ifar ameriketako ze lekutan zaudete?

Texas esaten zaion estaduan, Victoria izeneko errian.

Kristau asko alda erri artan?

Dakizuten bezela an sinisimen mota askotakoak daude, eta Kristoren jarraitzaileak ezdira gutxienak, ezta ere geienak. Badakizute Meji-ko'tik gertuan dagola estatu au, eta mejikotarrak, edo mejikotarren odolekoak asko daude, eta geinik auek dira gure sinismeñekoak: auen zai nago ni.

Pozik zaudete eurekin? Jende ona alda angoa?

Pozik esaten dezu? Pozago ezin, asko maitte ditut, eta ni ere asko maitte naute. Zenbateranoakoak dien jakin dezazun, esango ditzut, bi illabeterako etorri nintzala, eta eskutitz asko artu ditudala, batek eta bestek idatzita, eta urrutizkiñetik konferentzi bat ere ipiñi didatela, berriz ezintzala juango'ren zurrumurrua zabaltu zalako.

Aitta Ayerbe, Lemona'n lenengo meza eman zenduala esan dezu, eta zure euskerea Gipuzkoakoa da. Nola da ori?

Ni txikie nintzala nere gurasoak Lemona'ra juan ziran bizitzan, nere ama Usansoloko alaba izanik Bizkaia'ti egiten zion eta alaxe jun ziran Urretxutik, baña alnuan guztian, gure sendeakana juaten nintzan Urretxura eta batezere Zeama'ra (gure aitte zanaren jaioterri- ra), eta an itz egiten zana eta etxean erabiltzen genduna, geratu zait.

«CARDIJN»
KARDENALA
TA KONTZILIOA

«CARDIJN» Kardenala II dalarik, mundu guztian itz egiten diardute beraz.

Bai Belgika'n, bai Frantzia osoan ta batez ere Paris'en eta Erroma'n eta Europa osoan ta Ameriketa guztietan...

Itz batez esateko, mundu guztian...

Eta zuk, irakurle, yakin nahi badezazu ere, zer esan zuan Kontzilioan ta zer-nola-ko egokera izan zuan, erosi ta ar zazu «6-garren Paul Al- ta Santua ta II-garren abti- kano Batzarra» liburua, Yur- re'tar Yulen Aitak egiña.

Ta andik argi-argi yakingo dituzu langilleen Kardenalak Batzarrean agertu zituan iri- tziak ta azalmenak.

Liburuaren 207 ta 208 ta 209 orrialdetan, zer adiarazi zuan «erlijio - askatasunari» buruz.

255 ta 256 orrialdetan, zer irakatsi zigun gazteei buruz.

256 ta 257 orrialdetan, «iru- garren munduaz», mundu atzeratuaz alegia, nola min- tzatu zan. T. a. t. a. ...

Liburu eder-ederra ta ma- mi-mamitsua da.

Elizaren gaurko bide ber- riak, eguzki-begitan bezin ar- gi ta dirdaitu dapinzi (ipin- tzen ditut).

Erosi zazu, ba, ta irakurri. Etzera damutuko.

FUNCOR, S.C.I.

Benetako baserritarrak bear ditutzen MAKINAK:

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKAEuropa'ko aurreraldeuni'k onenak, amengo
nekazariarentzat

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya 114

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

BAR-RESTAURANTE

bartolo

(SABINO CEBERIO)

AMAIKETAKO, BIZIGARRI TA
BAZKARRI BEREZENAK.

Fermin Calbeton kaleko 38'an. — Urrut. 11.743 — DONOSTIA

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arteko-unea

KOLABORAZIOAK

Zergatik Kritika egin

Estadu Batuetan, udara garaiean, bertako beltzen egoitza garratzaren irudi gogorra eguneratzen da. Eriotzak eta odolak oraindik fuertegoa egiten dute irudi ori. Zalaparta ta nahaspillaren zarataren artean iritziak, kondenazioak eta laudorioak, arrabia ta poza, gizonaren sentimenaren modu guztiak azaldu dira.

Grezia'n militarrek agintearen jabe egin ziranean, Raymond Aron'ek, «Le Figaro» eguneroko konserbadorearen editorialista ta soziologilari famatuak, berriro estudiante garaletara bueltatzeko gogoia etorri zitziola aitortu zuen, onela bere indignazio garratza karrasika adierazteko. Estadu Batuetako beltzen arazoa delata karrasika artikulu demagojiko ta panfletario bat egin lezaket, zertarako ordea? Orrelako idatziak Estadu Batuetan bertan eta beltz matek edo beltzen defenditzaile batek egitea bidezkoa litzake, baiñan emendikan egitea ez dakit noraino ez den idealismo faltsu batean erortzea eta erreztasunaren bi-deak artzea. Kritika derrigorrezkoa da, postura artzea ere bai, Kritika zergatikan egiten dugun erabaki behar dugu lehendabizi. Zergatik eta zeren izenean.

Gertatu diranak kritikatu eta judikatzerakoan intentzio oneko iritziak azaldu dira baiñan funtsik gabeko sermogli-learen esanaren antzekoak ziruditenak. Ta ortarako beltzen biolentziak planteatzen dituen prolemak aztertu ditzagun.

Azken urte auetan beltzen prolemak konpondu ta zuzentzeko asi ziran buruzagi ta gidariak biolentzi-ezaren birtatez asi ziran burrukan. Martin Luther King, Nobel Saria, da burruka onen errepresentatzaillerik onena. Ta biolentzi-eza orren menpean pentsatu zuen herri eskubideetarako legedi berri bat Kennedy'k eta Johnson lendakaritu berrian legetu. aBaiñan ondorioak ez zela nahikoa adierazi dute. Eskubide oiek Estadu Batuetan agintari diran zuriak biolentzi-ezaren indarpean eman eraziko, ote zaie edo bestela, biolentziarekin, beltzak ematen ez zaiena, ta izateko eskubidea dutelarik, artu beharrean arkitzen ote dira? Ara, asieran taktikaren auzia besterik ez dana ta geroago beste zerbait sakonagoan biurtzen dana. Izan ere burruka konkretu batzuetatik asi arren, auek sakontzen dijoazten neurrian, prolemak moldeen mailletara gero ta gehiago planteatzen asten da. Ta Martin Luther King berak, askok ontan kritika baldin badute ere, Viet-nam'en amerikanoak daramakiten gudua kondenatu du, an gastatzen diranak utsaren urrungoan biurtzen dituzte pobrezia kontra egiteko asmoak. Baiñan... beltzen gidari berriak diotenez ori ez da nahikoa. Biolentzi-ezaren defenditzaileen obsesioa zurien maillara irixten dela, ta orregatik bere belztasunagatik iges egin nahiean dabilzela, diote.

Gaiñera oraingo zalapartak dirala ta beltzen aldeko ba-

tere ez diranak biolentziezadunak jarri dituzte adibide bezela biolentzidunentzat. Ta ortara noa funtsik gabeko sermogilleataz mintzatzen naizenean.

Beltzak gaizki, oso gaizki, daudela Estadu Batuetako gizar-tean ez du inork ukatzen. Danak nahi dute beltz eta zurien artean pakea iritxi dedilla, pobrezia desterrua, aberastasunaren eta justiziaren etorrera. Ta, askok, ori onekin konponduko dela uste dute. Sakonago pentsatzerik ez dute nahi. Ez bai dute pentsatu nahi ea zergatikan den pobrezia ta justiziarik-eza ori, zergatik prolemak era batera ezin ditezken konpondu ta beste era batera bai. Ori pentsatu gabe, moldeetan sartu gabe, kritika egitea ta iritzia ematea, utopian bizitzea da.

Ta parregarria da Ni Johnson banintz au edo bestea egingo nuke, Ipar Ameriketako senatore edo agintarietako banintz gauzak onela edo bestela erabakiko nituzke esatea. Johnson'ek egiten duena besterik ezin lezake egin, amerikano agintariak ezin lezateke besterik egin. Xistimaren morroiak diralako. Dudarik gabe egiten duenaren moduan diferentzi aundiak izan ditezke ta glizon bakoitzak egin lezakena ezin ditekete ahaztu. Era guztietara, ordea, xistimaren prisioneroak dira eta xistimak ezarrita dauzkan mugak gainezkatu eziñezkoak zaizkie. Rebeldeak biurtuko balira xistimak oien ordean beste batzuek, antzekoak, arkituko litzuke.

Kritika egiteazkoa izateko mamia joa behar du ta agintari konkretu batzuen egiteetatik baiño urrutirago jo behar dugu. Kritika egiterakoan moldeen korapiloan sartu behar dugu. Besterik egitea prolematik iges egitea litzake. Zergatik ertatzen dira gauz olek? Zergatik ez ditu konpontzen angio legediak beltzen eta zurien arteko prolemak? Ezarrita dagoen xistimaren barruan konpondu al ditezke? Ta agintariak zerbait eskatzeko lehendabizi «ordena» gorde behar dela diotenean, ezin al ditekete esan «ordenarik-eza den Ordena» orrexegatik gertatzen dirala gertatzen diranak? Ta iVet-nam'eko guduak ez al du batera ikusi-beharrik?

Kritika egiterakoan, ni Johnson'en lekuan banengo au edo bestea egingo nuke, jolasean ibiltzea da. Sakonago jo behar da. Baiñan ikusle bezela, kritika egiten baldin badugu arrazoi guztiarekin esan lezateke Estadu Batuetako agintariak, «ta zuri zer ajola zaizu?». Nik ere bizi naizen lekuan pobrezia eta justiziarik-ezaren kontra burruka egiten badut eta, gaizki ezarrita baldin badaude, molde berriak jasotzen alegintzen banaiz, orduan kritika ori egiteko eskubidea izango dut. Ango eta emengo justiziarik-ezaren artean lokarri bat dagoelako ta angioak eta emengoak errealdade berdiñarentzat burruka egiten dugulako.

RIKARDO ARREGI

DE GAULLE'REN AZKEN IZKANBILLAK

De Gaulle'k Kanada'tik ibilli-aldi bat egin dau oraintsu eta ori dala-ta sortu dirazen gora-berak, azken egunotan ugari zabaldu dauskuez barriak zabaltzen dituen erak. Europa guztian zarata geien atara dau Kebek'eko erri eta Kanada'ko Gobernuaren aurrean egin daben dea-darrak: "Vive Quebec libre".

Kebek'en prantzesez mintzatzen dira; baiña Kanada'ko Gobernuak ingles-ibkuntzari emoten dautso babes ta indarra.

Dea-dar ori dala-ta, Gobernuak Kanada'tik despatxatu egin dabela zabaldu da. Eskozia'ko abertzaleak, barriz, pozez beterik euren aberrira deitu dautsela andik be ibilli-aldi bat egin deien.

Antza dagonez, De Gaulle erri zapalduen alde jarri da eta burruka orren buru egin nai dau. Baiña ez dagoz, nire ustez, gauzak guztiz argi. Kanada'ko gora-berak jaso-ta gero, bertako ministro batek De Gaulle-tzaz itz egin eban esanez zergatik Kebek aukeratu eban dea-dar ori egiteko, Euskaldunak, Bretoiak eta Mikelon ugarteak beste asko aitatu barik) Prantziko gaurko Estadua, bere menpean, zapalduta bardin aurkitu ezkeru.

Beste aldetik, De Gaulle'k bere Estaduan, zapaldu dagoen erri trikien alde, ezer ez edo guztiz gitxi egin dau. Prantziko Gobernuaren jokabidea betitik (eta De Gaulle'rena be bai) "La Grande France" egitea eta dana bardin-dutea izan da, erri trikien nortasuna errespetatu barik. Prantzian erri bat baño ezpalego lez jokatu dabe agintari geientsuak eta jokatu dau De Gaulle'k berak be.

Ganera, Kanada'ra joan danean, Kontuan euki barik Kanada'ko inglesak eta prantzesak kolonizadoreak dirala eta beste batzuk be ba-dirala beti antxe bizi izan diranak eta gaur ezen eskubiderik ez daukenak, De Gaulle'k, agrian beintzat, Kanada'ko prantzes kolonizadoreen alde ba-karrik dea-dar egin dau.

Zeren atzean ete dabil De Gaulle? Prantzes inperio baten billa, "La Grande France" egin naian, ala erri zapalduak askatzen? Geroko bere jokabideak argituko dausku.

JULEN KALZADA

Nork KUKURRUKU!!!

Ollarrak

ollotegian?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparaguirre, 8 - DONOSTIA

Perfumeria Urbieta

USAIGOZOTEGIA

Donosti'ko Urbieta kalearen 14'an arki dezakezute

ARPEGE, BALMAIN, CHANEL, BALENCIAGA, AYER, CARVEN, DIOR, PAYOT, ARDEN, MONTEIL, REVLON, GUERLAIN, GIVENCHY, RUBINSTEIN, HERMES, LANCASTER, etc.

inter
radio tv

Saltzallilea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Beste edozein markakoa balño
iru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordaintzeko erreztasun aundlak

BERTSO BERRIAK

— 1 —

Gaur berri asko jakiten dira ta modu askotakoak, asko utsaren urrango eta batzuek garrantzizkoak; orain aldan datorzkigunak ez dira nolanaikoak Unibersidade bat iritxi nai duala Gipuzkoak.

— 2 —

Guk ikastegi orren utsuna nabaitzen degu prankotan, nai ta eziña onek sortzen du gaurko famili askotan. Gipuzkoako buruzagiak au dabilkite aotan, Agintari jaun auk ez daude ikusten degunez lotan.

— 3 —

Gure gaztedi maitagarria jarri da ikasketara baña oraindik bide luzea unibersidadetara; balio duten asko ta asko eziñ jaun oietara orregatik ikastegiak etorri bear bertara.

— 4 —

Poz aundirika ez du ematen batzutan egi gordiñak ortik etortzen dira sarritan gure konpondu eziñak. Guziok Aita batenak gera ta danok berdiñ egiñak, orregatik bear ditugu erosotasun berdiñak.

— 5 —

Zergatik bada erreztasunak gorde bakar batzuentzat? Tokamentuak izan bear du legez senide danentzat. Aukerak jartzen baldin badira saiatu nai dutenentzat, guztientzako onura eta kalterik ez inorentzat.

— 6 —

Prestaera on bat baña zer du gaztediak obeago? Ikastegi nagusi orrek gaitz

ARAGI, LUKAIKA ETA
ODOLKI ONAK JAN
NAI BA DITUZU EROSI
ORMAITZEGIKO

MURUA 'TAR

PAULO 'REN ARAGITEGIAN

— 7 —

egiñ beldurrik eztago; len asko zuten aiek ez dute izango, ez, gutxiago baña len ezer etzeukatenak baj bizibide geiago.

Ikastegi au lortzen badegu guztiok poztu gindezke, gazteak bertan egingo dira gizon jakintsu ta aske. Beti burrukan ibilli gabe koska berdindu litezke. zuzentasunaren eske, besterik gabe makiñatxobat

— 8 —

Gaur Gipuzkoa eskola txikiz daukagu zerbait bete, au egi bat da baña naikoa ez izatea bestea. Gure zeruan nabaitzen degu oraindik argi trixtea, pena litzake ainbeste izar eguzki gabe uztea.

— 9 —

Indar guziak bateratu ta bildu agintariekiñ, gure premian baldin badaude ez ondorian aldegia. Gipuzkoarrok orain da garai ta eutsi pixuari piñ talentuaren izpirik ere alperrik galdu ezdediñ.

— 10 —

San Iñazio eta Elkano Legazpi ta Urdaneta, kondaira zear gure baratza olako lorez beteta. Geiago ere sortu ditezten indartu erakusketa, emango duan lurak egoki ongarritu nai luke ta.

— 11 —

Gipuzkoaren alde fiñezan ari diran jaun guziak, atsedenan gabe dauzka gaur gure premi ikusiak. Ordaindu bear ditu ederki oien lan eta auziak, gaur edo biar iritxiko dan Ikastegi Nagusiak.

— 12 —

Agintariok: Gaur dauzkatutzen kezka gu poztzen gaituzte. Bertso arrote auk ez baña oiek ondrazten zaituzte. Nekerik gabe ezin litezke jaso ainbat buruaste, baña eskertzen jakingo degu gipuzkoarrok, nik uste.

INOENZIO OLEA

Legazpi

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora po jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gadera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRETERI

NERE BORDATXOTIK

Basarri

DANETIK ZERBAIT

Langilleen eskubideak aldezu ta defenditu zitun beti.

Kargudun izan artean sasoiko zala, ta garbi ta zintzoki bete zitun bere eginbearrak. Kristau osoa ta gizon osoa. Umekeri gutxi ta bakoitzari berea, zuzentasuna ixpilu artuta.

Txarkerien eta gogorkerien etsaia. Onez onean egin nai izaten zitun gauzak eta ez indarke-ritz eta derriorrez.

Azken urtetan Donosti'ko parte zarrean ikusten zan. Lagun jakinak oi zitun aldamenean. Oraindik ere, kontseju baten bearrean zanak, ba-zun kontua argana inguratuta.

ko auetzaz kanpo, beste lanbide bat ba-zun oso gogozkoa.

Irineo Errekalde jauna aureskular bikain bat zan. Urteen buruan Erretereri'ko ume askori euskal dantzak erakutsia.

Betik gorako txikia zun Errekalde'k; bizkorra ta bizia zan gogotik.

Tratu aundikoa ta serbitzaria zan, par-irria geientsunetan ezañetan zularik. Lotsati antxa, ori bai.

Errekalde'rentzat etzegon aundi ta txikirik, aberats eta beartsurik. Danentzat arpegi berdiña zun; danentzat zan atsegiña.

Konta ezin ala dantza zekizkin. Aita Olazaran'en maixu ere bera izan zan.

Aita Olazara'n gero, erri-musikan eta euskal dantzetan goienetako bat izatera iritxiko zan.

Goazemakizuterain bearrena azaltzera, erreteriar langille apal ura zer zan eta zertaraño iritxi zan jakin dezazuten.

Il baño egun batzuk lenago, Erretereri'ko erreterea jaunarenga-

AMABIRJIÑA'REN AURRESKULARIA

Gure lankide José de Artetxe'ren «Portar Bien» izeneko liburutik euskeratua.

«Bijoakio aurrez nere esker ona ezagutzen eztedan erreteriar lagunari.

Berak eskeñi dit lerro auk idazteko era. Bear aña ezitugu eskertzen ainbat mesede ta on egiten diguten irakurleak, gairik egokienak aurrekaldean jartzen dizkigutelarik.

1956'garren urteko otsaila'ren bosgarren egunean, Erretereri osoa gorputz baten atzetik ikus ziteken.

Irineo Errekalde, Erretereri'ko sakristauaren gorputza zan. Bukatuak zitun rreko lanak.

Gizon apal, errikoi, atsegin eta langillea uraxe.

Eun fabrikako langillea zan, eleizako langillez gañera. Egite-

zearo limurtuta, negarrez asi zan.

Bere onera etorri zanean, itz auk esan zitun Urtega'k:

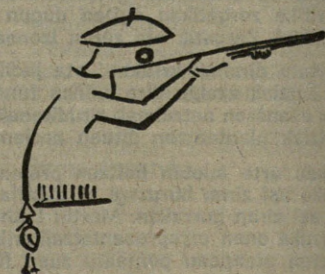
«Bai, gure dantzak, Jaunartze aurrerako ta Jaunartze ondorenerako balio dute».

Juane dantza ta gizarte dantza da bide batez Aureskua. Esker-agertze ta erreberentzia oritua.

Irineo Errekalde, maixu aureskulariak, bere adei edo kortesi guziak Amabirjiñari eskeintzen zizkion Jasokunde bezpera egunean».

Gogozko izan al zaizu Artetxe'ren agerpen au?

Batek denbora ta astirik artu

al baleza, zenbat lan polit eta atsegin dagon euskerara errealdatzeko moduko!

Bestaldetik berri, zenbat gizon txalagarri oraindik gure errian!

Konturatu zaitzete Irineo'ren itxaropen eta fedea zenbaterañoa izango zan. Konturatu zaitzete, ate guziak itxirik, aldareko argi danak pizturik, testigirik inor gabe, Amabirjiñari zekian dana agertzen zion gizonaren aunditasunatzaz. Zenbaterañoa biotza estaltzen ote zun Irineo'ren gorputz txikiak!

Nik ez nun ezagutu Irineo. Ez naiz gogoratzen nolakoa zan.

Bere seme Iñaki'rekin ba-det traturik asko.

Euskal dantzen berri ondo dakiana da aita zanaren antzera.

Urtero Magdalenetan Erretereri'n erabakitzen dan ipuzkoa'ko dantzari Txapelketan, Iñaki izaten da epailaritako bat.

Beste bat ba-zan bizi zan ar-

na urbildu zan Irineo, ezkutuan zeukan zerbait azaltzeko ordua zala pentsaturik.

Urtero urtero, Amabirjiña bezperan, omenaldi bat eskeintzen zion Irineo'k zeruko Ama'ri.

Abustua'ren amalaugarren egunean, gabeko amarrak inguruan, ate danak ondo itxi ondoren, Irineo eleiz barruan gelditzen zan bakar bakarrik.

Amabirjiña'ren Jasokunde gogoratzen dun aldare nagusiko argi danak pizturik, Aureskua dantzatzen zun Amabirjiñaren aurrean.

Au da Irineo'k egiten zuna.

Ez naiz ausartzen nere alde-rik ezer geitzera ta egoztera. Beldur naiz nere lantxo erabat ondatuko ote nuken.

Au da bakar bakarrik nik esan nezakena.

Oraintxe egun batzuk, lerro auk idaztera bultza zidan karta Luis Urteaga maixuari irakurri nionean, gure musikari aundia,

tean Erretereri'n utsik egin etzuna: Txomin San Sebastian, Astigarraga'ko sakristaua.

Antz aundikoak izango ziran, nik derizkidanez, Irineo ta Txomin fede kontuan. Zein baño zein Eleizaren serbitzuan!

GAZTE NAIIZ

T U R I S M O A

Udara degu ainbeste zahar eta gazteen ametsa. Bizitzak berekin duen neke eta lan guzien gozagarri izan oi da. Udarak oporketa gogorazten digu, ain beharrezkoa degun atsedena. Batzuek atsedean hori euren etxetatik irten gabe billatzen dute. Bestek ordea, egun hoiek ibillaldi bat egiñaz, beste lurraldeak eta herriak ezagutuaz igarotzen dituzte. Zoritzarrez, askotxo dira oporketa egunak beste tokoren batean lana egiñaz diru pixkat (ain beharrezko duten dirua) irabazteko aprobetxatzen dutenak. Tamala da baiñan askok lujo eta dirutan igeritan dabilizan bitartean, gehienak, eta premi aundiago dutenak izan oi dira, euren etxetatik irtetzerik ez dute izaten. Beraz ez naizaizute turismoaren alderdi onurakorrik alpatzen asiko. Alaibaiñan, guk turismoa egiterik ez badugu ere, baztertu ezin genezaken gertaera eta fenomenua degu. Aintzakotzat artu eta baita postura bat ere.

aur egunean turismoa dibisa iturri bat dela ez dago ukatzerik. Agintariak gure lurraldeetan turismoari bideak nola errektuko jo ta kean dabilza. Donostian bertan asko dira turismoa dala medio gastatzen dituzten diruak, eta ez dut uste humanismo utsagatik izaten danik, turismoak uzten duan diruagatik baizik.

Baiñan noan arira. Norbaitek, egun batzuetarako beste lurralderuntz abiatzen danean, berri jakingarriak xehetasun osoz bereganatzen saiatzen da. Gauzak erdizka jakitea bezelakorik ez dago, bere ibilleraren helburua gutxietsia gelditzeko. Karrikak, dendak, enparantzak, nunnai ikusi genitzaazke. Ortarako ez degu geure herritik irten beharrik. Bakoitza guzak azal eta mami ezagutu nahi ditu, ots, herri batera urbiltzen danean, herri hori besteengandik bereizten dute alderdiak ezagutu nahi ditu. Ortan datza bere gozamenik aundiena.

Orain atera kontuak gure artean gertatzen dana zelakoa dan jakin da. Turistak, sasi-muga igaro ondoren, beste herri batekin arkitzen dira. Beste izkuntza bat, espainola, beste oiturak, beste bizikera bat. Endaiatik etorri bezin laister,

gauzak beste modu batera tajutuak daudela dirudi. Gure artean igarotako egunen oroigarritzat, zezen edo ala moduzko bailarina bat erosiko dute aurreneko dendan. Diotenez hori da, gure herria bereizten duan alderdi nabarmena. Gehienez, zaato bat erosiko dute, ez nolanahiko zaatoa, bereziki ornitua baiño. Izan ere zezen baten irudia oso egokia da zaatoa ederresteko. Ona hemen bada gertaera bat, baztertu ezliñako fenomenua: turismoa. Gu berriz gezurtiak.

Gai ontan gure erantzukizun eta erresponsabilidadea oso aundia da. Lenen onuntz etortzen diran guztieri, guzak behar bezela erakutsi eta adierazten ez diegulako. Turista ez dugu aintzakotzat artzen, diru gehiago ateratzeko ez bada. Euskera ez dute entzuten, eta Euskalerrria badanik konturatu ere ez. Bestalde, azaletik begiratuta, hemen guzak ondo, oso ongi dijoaz. Jakearen ondoren maitagarriak ditugu noski. Hau paradisu txiki bat dela pentsatuko dute. Bitartean, asko lantegietan prolemaz ito bearrean, besteak hotelean bai, baiñan turismoa egiteko baimenik gabe, izan ere egonleku bereziak izan dira hoiek. Herri bat il zorian, langilleak lur jota, ezertarako almenik gabe. Hauxe da egungo egoera, hau egungo errealdadea. Eta danok kontentu.

Bein baiño gehiagotan, lagunartean izketan pentsatu izan degu, gure prolemak konpontzeko iñoren laguntzaren zai ez gerala egon behar, gutaz ez dala iñor arduratzen eta abar. Egi aundia dala ukatuko duanik ez da izango noski.

Geure jokabidea analizatzen asita ez degu besterik merezi. Bestek gutzaz ez dirala arduratzen? Bapo, eta guk zer egin degu, beste hoiak kontzientzia esnaarazteko? Baratzak belarrak artua daukagu, eta orain paotxa ebaki nahi degu. Bejondeigula.

Turismoa, oraindik askoeri etzaigu zillegi, baiñan guxtienez postura bat artu dezagun.

MIKEL UGALDE

EMIGRANTEAK ETA GU

Industria kontuan gure erria oso arrotzera dagola ukatzerik ez degu. Beste lurralde batzuetara begiraut ezkeror asko ikusiko ditugu gurea baiño beartsu eta atzeratuagoak. Au dela-ta asko datozkigu gure artera beren izerdiakin ira-bazitako ogi billa: EMIGRANTEAK.

Emigratioak arazo edo prolema gogorak ezartzen dituzte, ta soluzio illunekoak gañera. Emigranteak sartzen diran beste errietan ere arazoak badirala egia da. Baiñan gurea beste askoren ondoan oso gogorra da. Gai onetan Euskal-erriaren arazoa berezi-berezia degu.

Osaba bat badet Auñamendiz aruzko Euskal-errian, eta naiz eta Euskal-erriatik ez irten prantsesez ikasi bearra izan du. Euskotar bat Paris'era ba dijoa ango izkuntza ikasi bearko du, angoak ezpaiddote euskeraz itzegingo beren izkuntza gorde eta zabaltzeko bide asko bai dituzte.

Guk berriz, naiz izkuntzaren alde lan egiteko, naiz oiturei eusteko zaigu. Ikasketak, industriak ekarri dituzten artu-emanak eta abar dena erderaz egin oi degu. Beste aldetik ikastola gutxi, ta andereñoak ere zoritzarrez urri... zenbat ditugu euskera eta titulodunak? Irrati eta telebistak gure izkuntzaren aurka daramakiten lana ere izugarria da.

Gauzak orrela dijoazten bitartean oso illun ikusten degu emigranteak gure erriarekiko dituzten eginbeurrak betetzea. Erri ezberdin batera aldatutakoan gizon-emakume emigrante oiek erri orretako izkuntz oitura... itz batean

izate osoa onartu eta errespetatzera beartuak daude. Onutz etorri zaizkigunak berdin. Baiñan ori ezta naikoa. Itzak gutxi dira. Egintzak bear ditugu. Onartu eta errespetatu bakarrik ez, baizik eta gure erara jarri, gure oiturak al duten mahan asimilatu bear dituzte. Ez diegu berena baztertzekorik eskatzen, onutz etorri diran ezkeror gurea onartzeko, euskaldun berri izatera irixteko baizik.

Zoritzarrez, eta garbi ikusten degu, emigranteak gure erara jarri bearrean, gu ari gerala beren erara jartzen. Gure aituri jaramonik ez diegu egiten, eta izkuntza ere baztatu xamartua daukagu. Kanpotar bat aurrean badegu erderaz itz egin oi degu, edukazioak ala eskatzen omen duta, erdeldun orri zuzentasunak ez al-dio ezer eskatzen? Edukazioa-euskaldunontzat bakarrik ote?

Euskal-erria etnia, erri ezberdin bat da eta, naiz eta txikia izan, bere eskubideak baditu. Eskubide auen aurka joan edo lan egitea, "Pacen in Terris" enziklikak dionez, justiziaren aurka joatea da.

Erritar soillak kulturarik ez degulako, ta kulturadun geientsuenak ardurarik ez, nora goaz? Ez degu ikusi nai baiñan emigratioak dakarkin arazoa izugarria da, eta zer egin edo egin ez degun zuzentasunaren izenean erantzun bat eskatuko zaigun garaia badator.

ITZIAR BIKENDI

GOGO TXAARRA?

Biotz miñ ikaragarria eman dit. Ezin, naita era, barruan gordeta euki.

Atzo. Bilbo'n Atxuri'ko geltokian. Trenean sartu, ta jarlekuan iru ezagun egokitu giñan. Eta euskeraz asi. Geroxeago gizona bat eseri zan gurekin. Guk, alare, euskeraz jarraitu genduen. Eta, egia esan, ez euskeraz egitea erderaz egitea baiño errezagoa zaigulako, tamalez; euskaldunok euskeraz egin bear dugula dakigulako baizik.

Onela, Ermu'ra eldu giñan. Trena gelditu zan. Eta bakarren batzuk zutitu. Orduan, gure inguruan egon zan emakume bat etorri zitzaigun eta onela eraso zigun euskeraz:

—«Zuek euskaldunak izango zarie, bai, baiño gogo txarra daukoze. Erdalduna euki eurrean eta euskeraz egin...». Eta trenetik erten zuen.

Sor ta lor gelditu giñan. Itzik gabe utzi gindun. Eta gutako bat, gañera, etika irakaslea dalarik.

Onak zer esan nai du? Zer da emakume aren jo-kaera?: Gogoonkeria? Ezjakinkeria? Maistrakeria? Sakeria? Ala —eta barkatu, emakume, baiño... zu ere, zuk epaitzen duzun neurrian epaitua izan zindezke— gaiztakeria, gogo txarra?

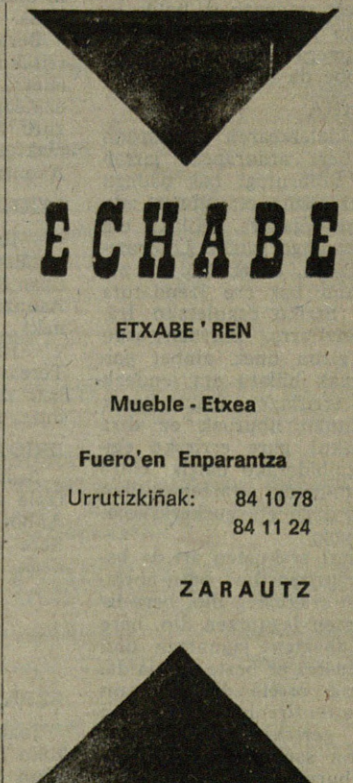
Baiño, nola nai ere, pentsaera au nundik nora sortutakoa da? eZiñek indartzen du? Zein dira jokabide onen ardura ta errudun?

Areago oraindik: Gai auen berri ez badakigu, nun dago gure kristautasuna? Zeiñentzat eta norako esan dituzte Pio XII'garrenak 1941'eko Eguberritan, eta Joan XXIII'garrenak Pacen in Terris'ean, eta Paulo VI'garrenak Populorum Progressio'n, eta Batikano II'garrenak Gaudium et Spes'ean, aberriei buruz erakutsita-koak?

Azkenean, berriz, nola zuzentzen da pentsaera au?

Pozik jakingo nuke erantzuna.

BAZTARRIKA'K

ECHABE

ETXABE 'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 24

ZARAUZ

(2'garren orrialdetik)

garriena, jokatzale ez danarentzat ez dala orrelakorik antolatzen. Beste edozein ere, orrelako ezbeharra gertatutakoan, berdin lagundu bear litzaioke. Erriko bilagun gehienak beren laguntza errez emateko bide bat da, jokuak eta jaialdiaren bitartez egiten dan eskabidea. Beraz pozten gaitu oraingo onek, bañan erriar guztientzat ere onelako antolaketa aldian sahiatu gaitzela.

GELDI EGITIA

Pozik giñan, azkenean ere burnibide eta bide-berriaren azpitik, onekoarentzat bederik bidea jarriko zutela ta zuloa ere egin dute, bañan azken aldi ontan geldirik daude. Orain azken ikutuak palta dira, mallak zuzendu, arri legunak jarri eta abar, bañan ez da bizirik nabari. Zer gertatu da? Ez dakigu, bañan edozeinetare gauz onik ez. Bestela bukatuta egon bear zuan. Ori orrela dala, nola eta noiz egingo ote da Ikastetxe Baimenduna? Zer koxka degu azkeneko au? Baimena bai ta diru gutxi? Au ere ez dakigu, bañan aurrera jo bearrean, geldi gaudela esan dezakegu. Beste alde batetik berriz lan-eza ere nabari da. Berreun da irurogei bat langille zebiltzan lantegi bat, azken ahatsetan dago. Langillearentzat egun gorriak eta batez ere zahar xamartuta daudenentzat. Erretiro onaren truke, ezin bizia. Jainkoak lagun deigula guztiori eta bereziki langille ohieri.

BIDELUZE'KO JAIK

Errian badegu kale bat, gaitz-ize-nez hobeki ezagutzen deguna; bere izena J. M. Arana. Bañan itxura denez, kale ori osatzen duten etxeak egin ziranean, erriko luzerenetakoa izaki eta Bideluze gaitz-izena erantsi zitzaien. Ortik dator gaur Arana aña edo gehiago Bideluze deitza. Bertako jaiak agorraren lenengo igandean ospatzen dira eta bertan bizi diranak oso yayoak dira antolaketa abetan. Lehendabizi bazkun bat aukeratzan dute, naiz gizonak eta naiz emakumeak. Ondoren giralda eta zapiakin kalea egoki dotoretu eta azkenik pesta alaiak antolatu. Aurten ere ziur gaude bezikeriren bat sortuko dutela. Aspalditik datoz, antziñako jantziekin dantza-txapelketa antolatzen. Ikusgarriak ikusi oi dira eta aurten ere ez da gutxigotarako izango. Eguraldiak lagun deizutela, zuen lana saritua izan dedin eta guk egun batzuetarako umoreari eutsi dezaigun. Goiko lerroetan diogunez premi puskabat badaukagu ta. Beraz agorraren 3'an Bideluze'ra. Oso ondo artuak izango zerate.

IKASTOLA

Igaz garai ontan berealdiko aurrerakada egin zun Beasain'go Ikastola'k. Lehen saill bat bakarra baldin bazegen eta jakiña andereño batekin, igaz lau sailletaraño iritxi ziran, beste onenbeste andereñoekin. Aurten ere oraindik goiz xamar izan arren) berri onak entzun ditugula esan genezake; beste saill bat gehiago jartzeko omen dira. Kontu ohietan bost saill osatuko dira eta irakasle berriren bat ere bearko dute noski. Badakizute bada iru urtetik bostera bitartean aurrak daukazutenok. Ikastolaratu zuen aurrak, bañan ahal dezuten azkarren, gero onenean ez baida lekurik izango eta badaezpada ere aurretik aditzera eman gero damutzea baño obe da ta.

LIBURUTEGIA

Erriko Udaletxearen babespean sortu eta bere ardurapean jarraitzen dun Liburutegi bat badegu errian. Toki apaña eta liburu edo irakurgai asko gañera, millaka eta ori guztia ez dago gaizki. Liburutegi ori zaintzeko, edertzeko eta zuzentzeko jaun bat ere izendatuta dago. Bera Erriko eskoletako Irakaslea, atzeritarra. Eta lan asko egiten du gizon onek ainbat gaitetako liburuak billatu eta jendeak irakurtzeko erriratzan. Bañan berak billatzen dituan liburuak ez dira (asko ta asko) gure errirako egina, bere galbiderako baizik. Gure erriaren gora-berak aitatzen dituan liburutik ez dago eta euskerazkoak ainbat gutxiago.

Gure erriari erakusten ari da bañan, zer erakusten dio? bere nortasuna galtzen erakusten dio, bere izkuntza ahazten laguntzen dio, bere buruatzaz ahazten laguntzen dio. Eta au erakustea ez beste guztia da. Oiek guztiak orrela direla, orain dala illabete terdirenbat gertatu zan ondorengo gertakizun negargarri au: Bi gizon sartu ziran liburutegian eta liburu-etxe (editorial) baten zabaltzaleak ziran nunbait. Le-

hendik ere ezagunak zitzaizkion eta izkuntzak ikasteko liburutaz itz egin zioten. Prantzes eta Ingelesa ikasteko liburuak eskeñi zioten eta bazeuzkala erantzun zieten. Errusotaz urrena eta oraingoz ez zuala bear bañan gerora ikusiko zuala eta azkenik Euskeratza. Eta zer erantzungo ta, ez zala onerako egiten zan gauza, emen ez zeukala zer ikusirik. Entzuteko guztiak ez ditugu entzun! Ori entzunda saltzen zebiltzanak erantzun zioten Tolosa'n oso arrera ona izan zuala liburu orrek eta emen ere izan zitekeala, bañan «irakaslea» ez zan beretik atera. Izan ere ondo oldoztu ezker ez da arritzekoa, gure izaera gaitzeko jarrita dagon gizon batek orrelako erantzunak ematea. Bañan bitartean gure errian dagon bearrarekin, Euskal kulturako izpirik ere ez. Berriz ere egongo gera ezjakinean, geure literatura ezagutu gabe, izkuntza izkutatzen badigute. Gutxi irakurtzen degula egia da bañan baita irakurtzeko gaiak ere toki askotan izkutatzen zaizkigula egia da. Eta tamalgarriena dana Erriaren Liburutegian, Euskalerriko ezjakina dan gizon bat jartzea eta Erriko jakintza aren eskuetan egotea. Orrela ez degu asko aurreratu, errian premirik aundiena izkuntzak eduki eta bera ikasteko liburutik ez erosi! Au nere iritziz asmo txarrarekin jokatzera da, izkuntza baten eriotzarengatik saiateza, eta ori guztia ezjakin baten jokabidea balitz, gaitz erdi, bañan besteri erakusteko ikasi duan gizon batengan, ez du izenik ere.

MURUMENDI

ERRENDERI

AXENTXIO, IL DAI

Azkeneko aldiz Madalen jaietan agurtu genun. Sortzez lezoarra zanarren, bizitzez ta biotzez errederiarra zan, eta etzan Madalen-jairik edo bestelako gertakizunik bera gure errira azalduko etzanik, izan ere, gure Erriko-Etxe'ko kontzejal ere izana bai-zan. Aspaldiko urteetan Donosti'n bizi zan eta gure uri nagusi ortan arkitu du eriotza. Eriotz-albisteak ez giñun batere arritu, Madalen egun artan izan genun jardunaldian begiratu apala, lanztotua, itzaltzen zijoana arkitu genion, ez euskaldun langille aldeko burrukalari porrokatu arena.

Orixe izan zan Axentxio Lasa bere bizi guztian, eusko langillien eskubide aldelea. Zenbat asarre, zenbat errieta ainbat nagusi zeken eta egosgoror ekin Ori bai, gorrotorik gabe, demagoki errezik gabe, biotzez-biotzera itzegiñaz egia ta zuzentza ikurrin bezela arturik. Gizarteko gizona zan, alai; bere argitasunarekin, beste askok egin duten bezela, edo obeto, lantegitxo baten nagusi izatera iritxiko zan, opizioduna zan. Baiñan bera, lagun alde burrukatuaz lan-sari batekin bizi izan zan. Espetxeak eta abar bein baño geiagotan jasan bear izan zituen, atzerriko ogi mikatza ere urteetan jan bear izan zuen; elkarrekin jatea suerta zitzaigun; Tarbes'ko «L'Arrivée» tabernak izketan baleki...

Orrelako gizonak, gaur gaurkoz, omenaldi bat bakarra izaten dute, ill ondoren elizkizunetan egiten dieguna.

Berari ere, Gipuzkoa guztik etorritako lagunez, Santa Maria eliz ederra betetzen genularik, besterik eziñean, gure azken omenaldia eta gure otoitzik beroenak eskeñi genizkion. Guztia merezi zuen Agur Axentxio, egun aundi artel

JAIOTZAK

—Jose Migel Etxebeste'ren emazte, Petra Susperregi'k alabatxo batizan du eta kristautzerakoan Maria Asunzion izena ipiñi diote. Zorionak!

—Jose Mari Nuñez emazte dan, Teresa Gurrutxaga'k mutiko bat izan du eta Inazio izenez kristautu dute. iZorionak!

BRIOTZA

Beste adiskide jator eta euskaltzale zintzo bat il zaigu Donosti'n, Anbortzi Galarraga jauna. (G. B.). Bere alabak eta gañontzeko senideak atsekabean lagun gaituzte.

AÑARBE

LAZKAO

EZPARRU

Joan zan igandean izan zan urteroko ibillaldia, eta nola esan zeñen egun jatorra igaro genun?

Egoaldia aparta zan eta angoso-

ño otsakin ez zegoen aspertzeko berta aundirik.

OARGI

Ikusten denez, ez dagoz lo, gure Oargi'ko neska-mutillak. Igandea joan eta jaija etorri, or dabiliz, jo mendi batera ta jo bestera, gaztetxoan artean mendi zaletasuna esnatu naiean.

Orain dala gutxi, Txindoki bideko iturrian izan ziran, San Pedro Egunez ill zan arabar neskatxaren oroimenez gurutze bat jartzen. Bejondeizutela!

ORDULARIA

Lotsa ere ematen dit bañan... bai al dakizute len gaizki zebillela esan genun gure kanpaitorreko ordularia gelditu dala?

Len erdizka ta orain bat ere ez. Eta noiz arte Agintari Jaunak?

AZIA

AZPEITI

IKASKETA ALKARTASUNA

Orain illebete batzuk sortutako ideia oni buruz zerbait esan nai genduke.

Itzaldiak, orriak, propaganda kanpatak eratu dituzte dalako «mancomunidad» au osatzen dutenak. Baita ere emen bein baño geiagotan idatzi degu orren berri emanaz. Berrito ere zerbait esan bearrean arkitzen gera, eta oraingoan laguntza bat eskatuaz, zergaitik naiz eta leen ez garbi ikusi onen elburua edo finalidadea, uste degu gaur egunian esan dezakegula ekinntza onen oñarri, bide, ta elburuak onartu bear ditugula.

Orregaitik emendik dei bat egingo degu, esanaz eta eskatuaz laguntzeko bakoitzak berari derizkion eran, «mancomunidad» au aurrera ateratzen. Danon onerako, ta batez ere guraso beartzen semeen onerako izango dalakoan.

LANIK EZA

Denok dakigun ta gure artean ere gertatzen ari dan gauz bateri buruz zerbait esan nai degu. Gaur egun arkitzen geran egoera au, alegia krisi au gero ta nabarmenago ta gorrorago azaltzen zaigula. Adibide bat aitatutzeko, gure erriko lantoki bat itxi dutela, bertako langillei ezertako biderik ipiñi gabe, esango degu. Era onetako gertakizunak ugaritzen ari dira aspaldi onetan ta oraindik ere etorkizuna beltz ikusten da. Gaitz onen oñarria gaizki eratutako estruktura batzuetan arkitzen degu.

MENDI ZALEAK

Gure erriko gazteak euren uderako jaiak ondo igarotzen saiatu dira. Aurten sekula baño geiago irten dira kamping egiñaz inguruko errietara. Baita ere gure mendi-zaleak egin dute bere irteera nagusienetako bat. Aurtengoan Ordesa aldera joan dira, zortzi egun igarotzea. Jakin degunez oso ederki ibilli dira ta mendi ta paraje ederrik ikusi dute.

EUSKAL ZALEAK

BIZKAIA

GALDAKANO

NEURE LANTEGITIK

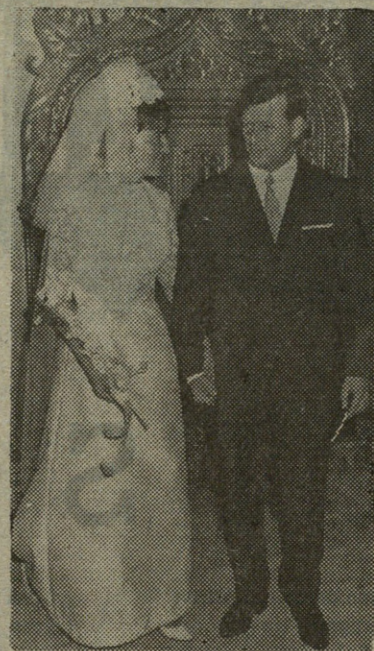
Dagonilla'n erdi aldetik azkene-rantz, ezkontza'rik asko izan dogu erri ontan, esan litzaken udaldia amaitu baño len gertu nai dabela negurako kabia gure gaztedijak: Inurrian antzera, udan egin, neguan erre azuria emoteko artutzen daban biziera barriari.

Esan dogunez, asko izan dira illa ontan ezkontu diranak, baña, asteroko ontara ezin doguz ekarri adixkiderik urrenekuak baño, bestela orrialde bat biarko gendukelako geuretzat bakarrik.

Dagonilla'n 12'gn. ezkontu zan Zornotza (Amorebieta) Larrea'n Karmeldar zintzua'ren txadonan, Elorriaga eta Artetxe'tar Kepa (Peli) itxas-gizon argia, Zornotza'ko Barandiaran'dar Begoña anderañu linañaz.

Baita egun ortan ezkontu zan Arkotxa-Zaratamo'ko txadonan sendikide dogun Altuna'tar Peli mutillaz.

Illar orren 14'gn. da erriko ertxadon nagusian ezkontu ziran Lekue'tar Ibane mutil azkarra —orduan zan Ibane adixkide maitia— ta Atutxa'tar Begoña neskatilla linaña.

Miren Begoña Altuna ta Otxoa'tar Nikola ezkon-beriak. Neska ezkonberria gure berri-emallearen alaba da. Poztuten gara bai ezkon-barriak ta bere gurasoaz. Zorionak zure alaba ta ezkon-semeaz, Josu.

Baita egun ortan berian artu eban biziera barria Zarate'tar Joseba-Mirena mutil zintzuak Mendata'ko ertxadonan erri aretako, naita urte askuan Galdakano'n bizi dan da, biziteko goguz diran, bertako Elorrieta'tar Begoña neskatilla apañaz. Illa'ren 19'gn. da Zornotza'ko ertxadon nagusian, zontzatar Zuga-azaga'tar Begoña neskatill eder apañaz, gure maita dogun iloba Altuna'tar Pantsezka-Xabier euskeltzale jatorra.

Baita egun ortan berian da, erriko ertxadonan ezkontu ziran Atutxa'tar Mikel eta Biones'tar Miren. Malen neska-mutil alaiak.

Eta azkenez, eta orregaitik itxi dogu azkenerako etxeo dogulako, illa'orren 13'gn. ezkontu ziran erriko ertxadon nagusian geure alaba kutun Miren-Begoña ta Otxoa'tar Nikola.

Zetan esango dogu beste ezkonbarriak gaitik diñoguna?, danok dakigu gurasuantzat eztagola seme-alaba itxuririk; danak dira ederrak, apañak sarritan inor-ezluak: Gure gazteok ez dira inor-ezluak, beste edozein gazte lakuak dira, baña, gurasuantzat onenak, ederrenak, larregi biar-bada, eta, orregaitik bijotzez nai dogu oien zoriona. Pixkat aldatuta, geure eraria, abestuko dau-tsegu Enbeita araria'ren bertso bat egoki jatokielako:

Miren-begoña, gaur artu dozu zeure senar lagun langille Nikola gizon bijotz bigun. zoli ta jakitun, ganera euzkeldun, zeñiek maita zaitun beti, gau ta egun. Jaunak zaitzela biok egin zoriondun.

Gure zorionik beroenak ezkonbarri guztioi ZERUKO ARGIA'ren bitartez.

—Dagonilla'n 21'gn. itxi eban Jauna'ren besoetan bere bizitza Etxebarria'tar Deunoro (Santos) euzkeltzale zintzuak. Aspalditxuan egun Deunoro, osaketa gogor bat eginda oberantz andia lez eginda, baña, dana izan dala esaleike alperrik, gaxo orrek eruan dauskuleko betiko gurartetik. Zeruko Argia'ren irakurlia zan ezketiño, beren bitartez ezkatzen dautsegu otoi bat geure irakurliai beren alde.

BASA-JAUN

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo, Gijon, Iruña, Bilbo eta Gazteiz'era.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

1.896

1.967

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure «PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Préstamos) balia zaitez

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Barrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko fruituak obetzeko
Jakinbidean jarri zaitez Donostia'ko gure
7 ofizinetan eta Probintziako 59 sukursaletan

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN
GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ESNE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAÑA, GURIÑA TA ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNEKIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA

GURELESA

EUSKAL JAIAK ZARAUTZ-EN

Zarautz'ko Euskal Jaien berri emango degu emen. Irailak 2, larunbatean, gaueko amar da erdietan, Aur Txistularien III Txapelketa ospatuko da.

Irailak, 3'an, igandean berriz, Aurren Jaia ospatuko da. Kalejirak, Meza euskeraz, defilea, aur folklore taldeen ageraldiak ta erromeria izango dira egintza aipagarrienak.

Irailak 4, astelena, «Euskal Kulturaren bidetan» gai duala Andoni Lekuona'k emango itzaldia. Paris'ko Ikastetxe Nagusian ibillirik, gizarte zientzian doktore da Andoni Lekuna.

Irailak 5, asteartean, Oñati'n sortutako OÑATZ taldeak Arthur Miller'en «Denak nere semeak» emango dute.

Irailak 6 eta 7, asteazkena ta osteguna, Zarautz'ko Koral taldeean Txapelketa Aundia ospatuko da. Baita egun auetan, Euskal erakusketan Txapelketa Probinziala.

Irailak 8, ostiralean, «Ez dok amairu» ta «Zarautz'ko euskal zaleek eraginda «Euskal diskoaren jaialdi gorenetakoa». Lertxundi, Iriondo, Laboa, Zortzikote Irrintzi, Kabi'ko txistulariak, Amilibia ta Oleskariak izango dira Los Naya eskesta laguntzarekin amar da erdietan kantatuko dutenak.

Ta irailak 9, larunbatean, Euskal Jai eguna izango da. Txistulariak goizereskia joaz, «Erri-Meza»; txistulariak, albokariak ta triki-trixak kalez-kale; bikoteko euskal dantza asatuaren txapelketa; eusko ersaldia txistulariak; Gurdien batzaldi aundia ta beren ibillaldia kalez-kale; Iñurritza'ko zelaira kalejira eta bertan Euskal erromeria; eta Eresi Enperantzan, euskal jaialdiaren azkenengo saioa.

Pozten gera jaialdi bikain au jakitean. Zarautztarrak ez dute galdu beren kemena ta bizkortasuna. Zoriontzen ditugu guztiz.

SOBERANO

gizonen bizigarria!

Gizonak dira ta koñaka eskatu didate. Nik beti SOBERANO ateratzen diet. Izan ere, SOBERANO, gizonentzako egiña da

Ai... ta alako gizonentzat, ala erel

GONZALEZ BYASS

SEGALARIEN TXAPELKETARAKO AURAU-LEGEAK

Erakargo ta Turismo Era laguntzak antolatuduan Txapelketa, 1967'garren urteko Agorra'ren 24'an jokatu da. Ona emen leiaketa orren legeak:

Joko au, Jauregi basarriko Etxe Atzea izeneko zelaian jokatu da.

1.ª Leiaketa ontan sartzeko, oraiñarte Segalari-Aituen apostutan beñere sartu etzerana izan bear dezu.

2.ª Izenak, Turismo'ko Etxean eman bear dira, 1967'go Agorraren 20'ko gaberdia baiño len. Izena ematerakoan, milla pezeta utzi bearko dira senalletzat. Diru au, joko ondoren jasotzekoa izango da.

3.ª Segalari bakoitzak, iru sega erabili al izango ditu.

4.ª Jokoa orduete iraungo du. Lenengo orduerdian, sega zorroztea, segalari bakoitzaren kontura joango da. Azkeneko orduerdian lan ori, laguntzaileak egin al izango du; ta erakusle bat ere izango du bakoitzak.

5.ª Belarra pillatu ta pixatzeko, jokalaria bakoitzak amabi gizon ekarriko ditu berarekin. Auetatik zortzi arituko dira belarra biltzen eta pixatzen.

6.ª Biltzaile oien lana joa bukatu ta beste 20 miñututan luzatuko da. Belarra pixatze-lana, jokoa bukatu ta andik 30 miñutura bukatuko da. Denbora ortan pixatu gabe gelditzen dan belarra, ebaki ezpalitz bezela joko da. Okerren bategatik bildu ta pixatu ezin izan ba-da ebakitakoa, Gipuzkoa'ko Alkartasun Atletikoak ala erabakita, kanpoko apaikariak luzatu dezake epe ori.

7.ª Jokoa asi baiño bi ordu lenago, alde bietakoak zotz egingo dute bakoitzak ze sail ebakiko duan, eta ze koloretako elastikoa jantziko duan jokalaria bakoitzak.

8.ª Ebakiko dan belarra, pixatu ondoren, ebakitako saillaren ertzean pillatuko da.

9.ª Pixatze-lana tajuz egiteko, alde bakoitzak bere ordezkaria izendatuko du lana ikusteko ta beste ordezkaria bat ere bai, Gipuzkoa'ko Alkartasun Atletikoaren aldetik ere izango da tartearen.

10.^a Batzordeak, jokaldi ontarako Gipuzkoa'ko Alkartasun Atletikoaren medikua, joko ontarako legeko sendalari bezela aukeratuko du.

11.ª Sail barruan egoteko txartel bat emango zaio, jokoa parte artu bear duten guziet. Jokoa tarterik ezuanik, ezin sartu ditek saillan. Orre-la, ba: segalariak, beren lana bukatu bezin laster sailletik aterako dira. Belar-biltzaileak, jokoa bukatu ta andik 20 miñutura utziko dute sailla. Eta segalariak ez dira an sartuko pixatzen ari diran lekuan; ortarako izendatu bai-dute beren ordezkaria.

12.ª Joko bitartean, norbaitek Alkartasuneko Erabakitzailearen esanik egin nai ezpala, kanpora bialdua izan ditek, ta iñor ez da jarriko aren ordez.

13.ª Beste erabakiren bat artu bear ba-da, lan au Gipuzkoa'ko Alkartasun Atletikoak egingo du, ta onen erabakiak ezingo ditu iñork ausi. Erabaki oietarako kontuan artuko dira, oraiñarteko oiturak eta Araudi Nagusiak ematen dituan erakutsiak.

14.ª Segalari itxurazkoagoa egiteko, mailla bere arian eman eta bukatu bearko da.

SARIAK

1.ª—18.000 pezetakoa. 2.ª—14.000 pezetakoa. 3.ª—10.000 4.ª—8.000.

Landola-erramintak. Lan-tresna guzietarikoak. Galtzairu kalibratuak. Leunketa gaiak.

F ERRETERIA U NZETA

EIBAR. Apartado 18. Ibarrezcruz, 14
Urrutizkifia 71.000

Amuebladora

1927 - 1967

COMERCIAL HISPANIA

«URTEBURUKO SAL-NEURRI BEREZIAK»

		LEN	ORAIN
LÖ-GELAK	— Bikaiñetik gorakoak ...	10.000 peza	6.980 peza
"	— Bikaiñetakoak	12.000	9.990 "
"	— Goi-maillakoak	27.450	22.435 "
IRUKOITZAK	— Bikaiñetik gorakoak ...	4.750	3.785 "
"	— Bikaiñetakoak	11.800	8.890 "
"	— Goi-maillakoak	26.500	22.320 "
SOFA-OGEAK	— Bikaiñetik gorakoak ...	3.890	2.100 "
"	— Bikaiñetakoak	9.100	6.560 "
ERREDIZ-OGE	— Oso egokia	2.475	1.980 "
(oge bat)			
ERREDIZ-OGE	— Bikaiñetakoak	11.400	9.620 "
(bi oge)			

GAIÑERA, 50 ERATAKO EGON-LEKU TA IRUKOITZ SANEURRI MERKEAGOTAN. MAILLA TA PREZIO GUZETAKOAK.

URTEBURUKO ZOZKETA NAGUSIA

(50.000 peza zozetan; datorren Abenduko 31'garrenean, eskribau aurrean zotz egiteko).

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

BIDASOA ALDEAN: DONOSTIA'N ORIA ALDEAN:
San Marcial, 12-IRUN Moraza, 3 ta 14 Eibarrena, 4
VILLABONA - Cizurquil

GIPUZKOA OSOAK ENTZUN BEZAI

Atozte ikustera.—Joan-etorria bi pertsonentzako utsean, duan, gure kontura.

Torelavega'ko Perira joan
etorriak.

Eman da zabal zazu...

Euskal giroa Zaragoza'n

Ikustekoa da Euskalerrriaren orokartasuna, alde guzietara begiratze-ko doaia. Onen erri txikia lurrez, eta bizilagunez. Ta ala ere, erri aundien artean bere nortasunari eutsi dio arritzeko eran eta mailan. Emendik igaro izan dira beste erriak; joan dira ainbeste gizaldi kondairan; baiña gure erri onek iraun egin du besteren ugaritasunean urtu gabe.

Ori naikoa ezteguna, gure erri txiki ontako jendea, mundu zaba-

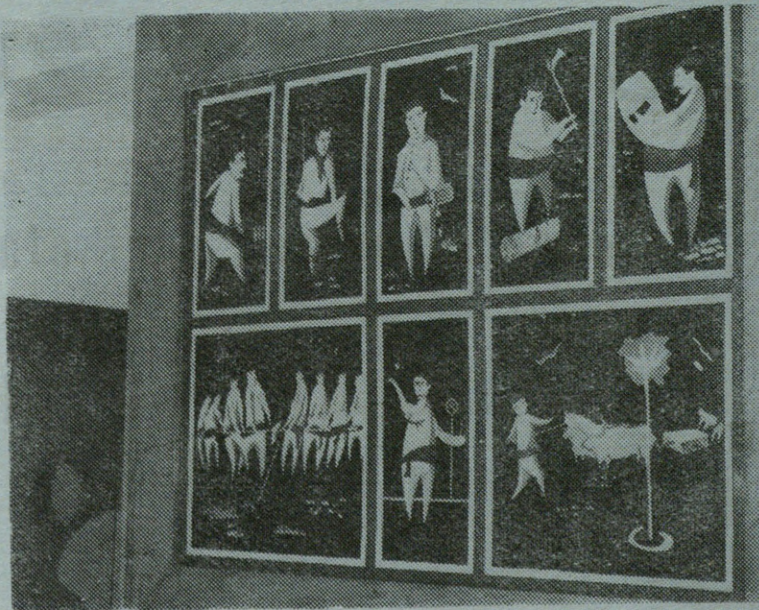
lean alde guzietara zabaldu zaigu. Ta artu dituzten lur berrietan, euskaldunen eragiña oso ezaguna izan da ta nabarmena.

Ala ere, au aitortu bearra degu: Euskalerrria luzaro lokartua egon izan dala mendeen buruan, eta oraintxe asko eztala asia dala diruketa saillean eta industri bidetan esnatzen. Lurreko aukera ta diru-irabazietan mutillak agertu gera, bizimodua jasotzeko; baiña jakintza kontuetan, kultura gaietan, agian

oraintxe ari gera esnatzen. Fabrika asko ditugu. Gure errietan langileak beren bizia jaso dute. Baiña jasoera au ontan bakarrik izan dugu.

Bear bada, gure egunotan, kultura saillean jaiotzen ari gera. Azken urte auetan, Ameriketako euskaldunak ere beren izena idazle-etan eta beste espiritu gaietan, jasotzen ari dira.

Gaur kontuan jarri nai ditugu

Euskal Kirol batzuek agertzen ditu, onekin janleku bat argitzen dala.

kanpoan zabaldua dabilzan euskaldunak. Zaragoza'n, Madrill'en,artzelona'n gure gazte ikasleak piztu ta alkartuak nabaitzen ditugu. Beren artean Euskal-Mezak antolatzen eta beste jakintza-itzaldiak eratzen saiatzen zaizkigu.

Ori da gure erria sail goieneko oietan aurreratzeko bidea. Mundu guziko euskaldunak, bere erriari begira alkartzen ba-dira, asko egin al izango du gure erriak bere aurrerapen onetan.

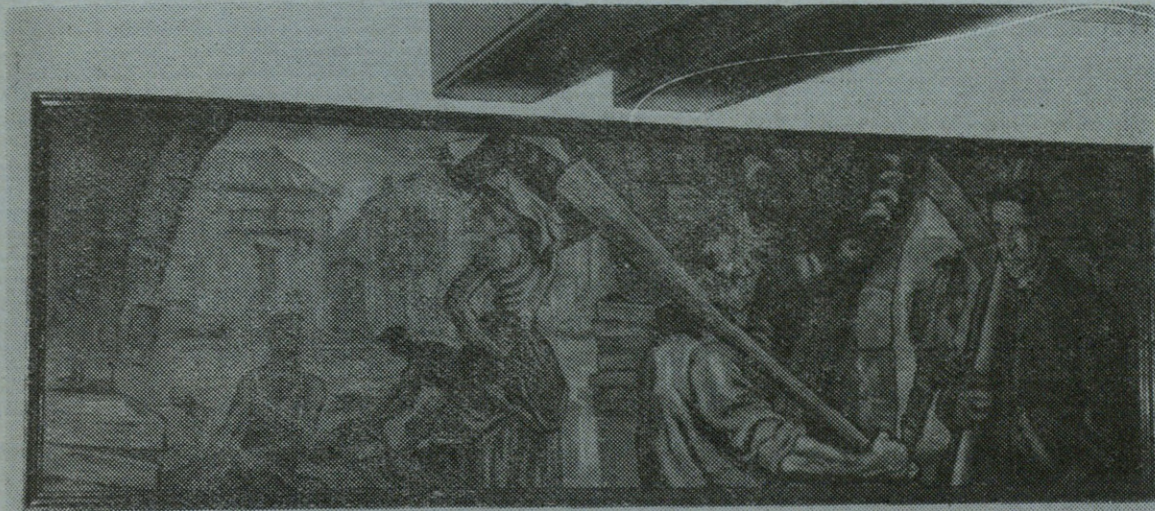
Gure jakitea ez dedilla makiñak montatzen bakarrik agertu. Beste gizajakintza asko da gure aldetik aztertu dezakeguna. Eman dezagun, ba, sail oietan ere, gure alegiñaren eta asmoen neurria. Euskalerrriak alde guzietan eta gai guzietan aurre-

ratua azaldu bear du munduaren aurrean.

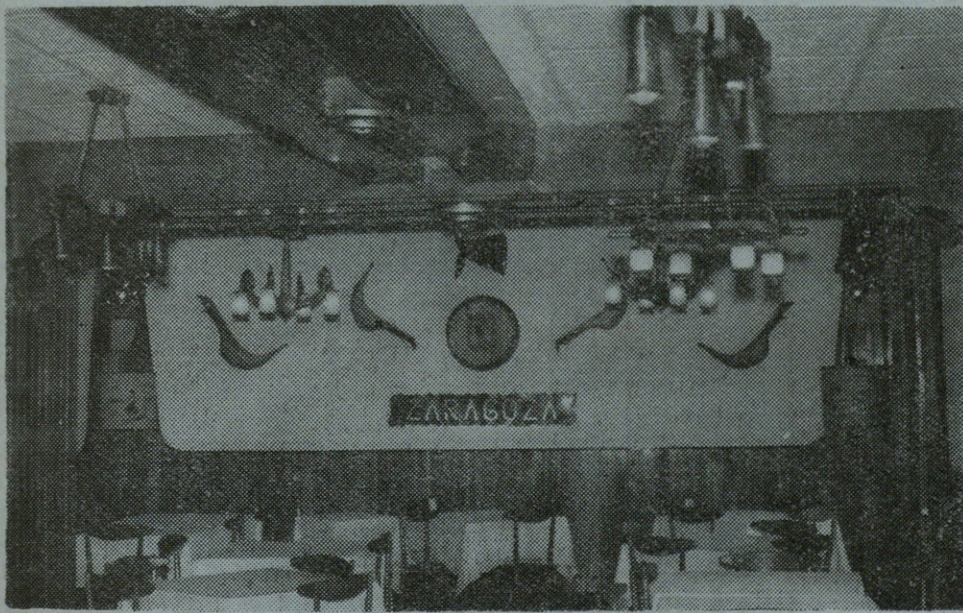
Eman da zabal zazu...

Iñoz Aragoi'ko Iri-Buru artara joaten ba-zera, arrituta ikusiko dezun an arkituko dezun batek. Edan-leku arek Euskalerrri txikia dirudi. Sartu zaite barrura ta gure artean zaudela irudituko zaizu.

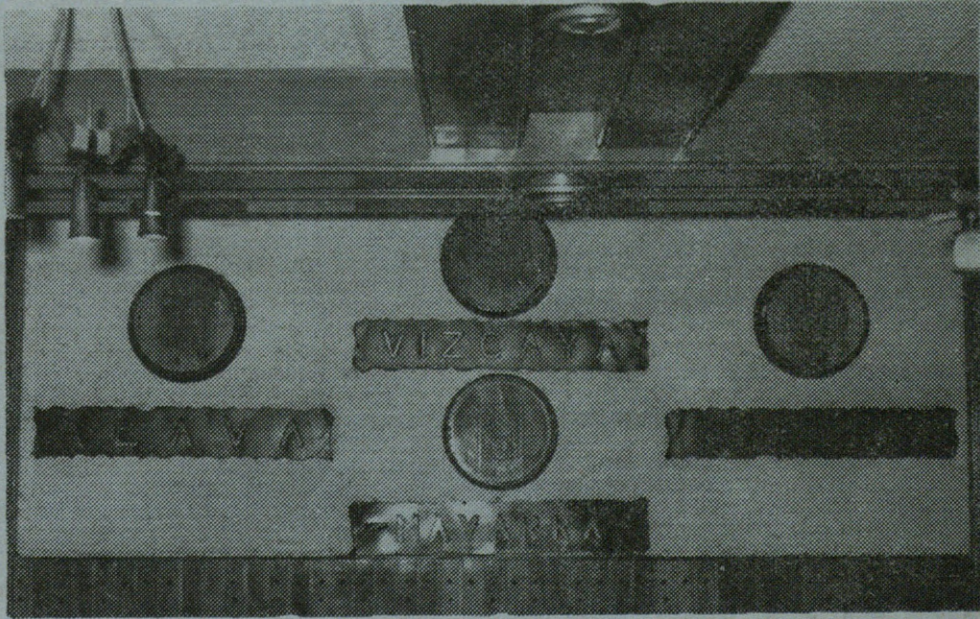
Kanpo aldetik COSTA VASCA izenburua irakurriko dezun aurrea. Atea iriki ta sar zaite barrura. Bar barrua, Zaragoza'ko onenetakoa, guzia euskal kuadrozetan dauka. Lauki aietan gure lurra, gure gizonak, gure alderdiak agiri dira. Batez ere, Donosti aldeak nabari dira lan aietan. Ikusi bestela zer dakarten artu ditugun argazki auetan.

10'garren Itxas-ikurgesi polit eta euskal usaikoa.

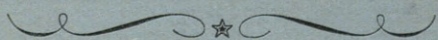

6'garren Gure lau probintzien izenak garbi agiri dira ta barrutik argiz agiriago jarri ditezke. Añemendiz goialdera ditugun iru probintziak, eztira or agertzen. Beraz, Gipuzkoa, Bizkaia, Araba ta Naparroa bakarrik izentatzen dira. Bakoitzaren armariak or ditugu agirian.

8'garren Argazki ontan ZARAGOZA'ren izena dago ikusgarri, aldemenetan euskal pelota ta jokorako txisterak.

RESTAURANTE

C O S T A

V A S C A

Teniente Coronel Valenzuela, 13 - (Pl. del Carbón)

Z A R A G O Z A

JOSE LUIS ZUMETA

Aurtengo Pintura Sariketaren irabazlea

«ERAKUSKETAK ETA MINTZALDIAK, berri-berri autolatzea da Euskal-Eskolaren naia»

Aurtengo «III Gran Premio de la Pintura Vasca» delakoa, pinturari buruz aski mintzatzeko gaia izan da. Jende asko presentatu da; eta juradua, gain-gaineko maillakoa zen; batzu mundu guzian ezagunak, eta haien obrak museo famatuenean daude. Edozein motako pintura yuzkatzeko kapableak direla uste dugu.

Denek dakiten bezela, aurtengo irabazlea, Usurbil-go Jose Luis Zumeta dugu, bere «Picassoren Gerrika delakoari omenaldia» izeneok kuadroakin. Hor-

—Zoritarrez, erri eta pintoren artean, utsune aundi bat zagon. Pintoreak, kortea, aristokrazia eta dirudun jendearen menpean ziraden.

Pintura ez zagon orain aña zabaldua; baiñan beste aldetik industrializazioak eta gaurko munduak galdu-azi dute antzea; onen bearra eta gauzak atsegiñizateko gaitasuna. Ez det uste, errexeagoa zanikan ura; eta ola pintatuko balitz orain, exposizioak ez lirakela beteko ere pentsatzen det.

—Herriak ez duela antzea atsegin-izaten diozu; eta orduan norendako pintatzen duzue?

—Nik uste det jendea geiegi nastua dabilela, bearrezko diran material gauzakin. Dana buruz-bera dago. Bizitza atsegiña baten billa, eta biotz-gabeko bizitza batean sartzen ari gara. Onen oiñarriak, estruktura sozialetan daude, eta oiek buru-berako al-daketa bat bear luteke.

Pintoreak, egille guztiak bezala, danontzat ez ba du egiten, alperrik ari da, eta ez inorentzat ere.

—Eta herriari pintura zerbaiteko balio ahal zaio? eZintzuk dire haren balioa eta joera?

—Or dago ba kezka; zertarako. Alde batetik, bakoitzaren nortasuna eta antzea azaltzeko libertadea; eta beste aldetik, antzearen sozial jokabidea. Nik uste det industria kontuan ere, antzeak zer-ikusterik ba duala. Bi bentaja nabaitzen ditut: industriako tresnaren kalidadea; eta antzea bezala, irakasbidea bai eroslearentzat bai ta langillearentzat ere.

Beste guza on bat izango litzake ere, artistaen obrak, etxe partikular bati baiño, leku publikoetan (lantegiak, eskolak, loretegiak...) egon ditezela; daren gauza, eta ez batena bakarrik, bihurtu dedilla.

Aziera ere garrantzikoa da; irakasteko xixtimak berriak bear lirake. («Erri bat, ederrarako minbera ez baldin ba da, eremu batean bizi da»: Hölderlin).

—Zuek irakatsi behar baldin ba duzue, zergatik ez dire erakusketak eta mintzaldiak, herriz-herri antolatzen?

—Erriz-erri, orixe da Euskal-eskolaren naia. Ortarako erri bakoitzaren soziedade kulturalakin artu-emanak izan bear genduzke. Pinturazko klaseak emateko ere, nun dago leku egokia? Donostia, «Escuela de Artes y Oficios» dalakorik gabe dago... Or daude, zerbaite egiteko, Erriko-etxeak, Diputazioa, dirudun jendea.

—Aunitz eta aunitz, «abstraktoa ez dela euskalduna, unibersala dela» gaia erabili da. Beste gauzetan ere teleka bera entzuna dugu...

—Abstraktoa, unibersala da beste arte guztiak bezala. Eta emen dauden artistak, emengo problema biziitzen dituztenak, euskal antzea besterik ez dute egingo. Euskaldun izate orren bitartez, unibersalak bihurtzen gara.

—Zu Euskal-eskolakoa zara. Karrikan entzuna: zergatik pintore batzu sartuak daude, eta beste batzu ez?

—Euskal-eskola sortu zanean, danontzat egin zan. «Gaur» taldeak eman zuan lenbiziko erakusketaren katalogoan esaten da: «...abre esta exposición para agrupar a los artistas guipuzcoanos, reunirse con ellos, y tratar de nuestra reorganización». Ikusten dezun bezala, danontzat irikia zagon eta dago.

Ezaunak ditugu, Euskal-eskolaren nahikariak; dagon larritasuna; Iruñean, Gasteizen, oinarriak botatzeko xedea... Gure herrian, ez ote da leku egoki bat izanen, Euskal-eskolarentzako; bere helburuak eta funzioak ongi bete ditezentzat?

Gauza batzu, argi eta garbi azaldu dire, elkar-izketa hontan; horien artean eta indarrakin, irabazlearen nortasuna. Norbait zinezko pintore baten bila ba lego, izen bat emanen nioke: Jose Luis Zumeta.

J. I.

IZTUETA'RI omenaldia

Juan Ignazio Iztueta eta Etxeberria nor izan zan, geienok dakigu. Gure erriak ez, noski, bear aña. Aurten, ain zuzen, bera jaio zaneke berreungarren urtean sartuak gera.

Ori bide artuta, Donosti'ko Euskal Erri-Eresi Talde GOIZALDI'k, asmo bat zabaldu du, Zaldibi'ko seme argiari omenaldiren bat ez ote-diogun egingo galdetuaz.

Inork onelako jai bat merezi izan ba-du, Iztueta dantza-maixu ezagun eta argi arek merezi izan du, noski.

Juan Ignazio Iztueta, 1767'garren urteko Azaroaren 29'an jaio zan Zaldibi'ko errian. Bere gurekiko lana bikoitza izan zan. Lenbizi, "Gipuzkoa'ko Dantza Gogoangarrien kondaira edo historia" izan zan bere lenengo liburua. Bigarrena: "Gipuzkoa'ko provintziaren condaira edo historia". Biak euskeraz eman zizkigun, eta jator gainera.

Begi zorrotza izan zuan ontan. Beste asko izan ditugu erderaz, euskal gaiak aitatu dizkigutenak. Baiña Iztueta'k orain berreun urte jaioa izan arren, gure euskeraren garrantzia begiz jo zigun.

Orrez gainera, Iztueta izan da munduan, erri-dantzei onelako aitapena eman dion aurrena. Beste errietan, gurean ezezik, aitatzekoa da zaldibitar jator au.

Arrisku aundian genituan gure gauza asko, ta Iztueta'k ain zeatz erakutsi izan ezipalzikigu, gaur aazuak izango genituan beste oitara zaar asko bezela. Orregatik, Euskalerriak zor aundia dio berari.

Baiña bera etzan liburua argitaltzeaz bakarrik ase. Ortik gora egin zuan, bera dantza-erakusle bezela dantzarien Maixu aundi izanaz. Iztueta, 1767'garren urtean jaio ta 23 urtekin ezkondu zan. Ilzanean 78 urte zituan, 1845'garren urtean.

Bitarte orretan oso tajuz lan egin zuan eta bere lanean laguntzaille jatorrak izan zituan, nunbait. Arengandik gure urteetara etengabeko maixuak izan ditugu. Nagusienak auek izan dira: Olano'tar Jose Antonio, Pujana'tar Jose Lorentz ta onen seme, Pujana'tar Kandido, gaurko dantzarien maixu deguna. Onela berreun urte aietan, irakasle illera ederra izan degu, Iztueta'ren eskola gureganaino luzatuaz.

Gauza auek guziak gogoan artuta, ezta arritzeko orain GOIZALDI'koak omenaldi bat eratzeke asmoa mamitu nai izatea. Donostia'n Iztueta'ren izena bizi-bizi daukagu. Erriko Etxeak babesten duan GOIZALDI taldea, Pujana'ren bidez, Iztueta'ren eskola-arian ari baita.

Orregatik bete-betean dagokio talde oni Iztueta'ren omenaldi asmoa. Nolatan omendu dezakegu, ba, Iztueta argia? Lenbizi, bere "Gipuzkoa'ko Dantza Gogoangarrien condaira edo historia" izeneko liburua berri berriro argitalduaz. Au izango degu Maixu aundi ari eskeintzeko omenik ederrera.

Egoki letorke liburu au, Donosti'ko "Munduko Foklore Jaietan", azaltzea. Gero, Batzar Nagusi bat ere antola diteke Iztueta'ren omenez. Batzar ontara mundu guziko Foklore-zale ta maixuak deituak izan ditezke. Bide batez, erbesteko jakintsu oiek gure foklore jaiak ikusteko aukera izango luteke. Donosti'ko estropadak ikusgarriak aukerakoan genituzke ortarako. Eta Iztueta'ri esker gorde ditugun dantzak, egun oietan erakutsi genitzaieke kanpotarrei.

Eta oiekin batera, Oroitarri bat ez ote-degu jasoko gizon bikain aren oroimenean? Prantzi'ko abenidako loretegien artean ez ote-leku egokia ortarako?

Oroitarri ori ager-arazteko egunik aukerakoena, Azaroaren 29'garrena izan diteke, edo egun orren arreen datorren igandean, agian.

GOIZALDI'k bota du asmoa aitera. Orain guziok onartu bear genduke asmo ori, ta guzian alegiñez aurrera eraman onen merezia dan omenaldia. Esna gaitzen sasoez, ainbeste merezi duan gizonaren izena gure ajolagabekeriak galdu ez dezan.

AMILLAITZ

Euskal Besta Bidaso'ko Bera'n

Beratar euskaldun muttiko eta neskatxo guziei sariak emateko eratua izan zan agorillaren 27 egunean.

Atsaldeko iru ta erdietan: bezperak. Ondorean, Jaun Altzateko Plazan: 1'go: Premioen banaketa.

2'gn.: Iruñeko Aiundamenduen dantzari taldeak Euskalerriko dantzak erakutsi zizkiguten.

3'gn.: Leitze'ko kantari taldeak euskal kantu batzuk kantatu zituzten.

4'gn.: Bertsolariak (Xalbador, Arotzarena eta Lasarte).

5'gn.: Donostiako «Ez dok amairu» taldeak gaurko euskal kantuak (Lertxundi, Lete, Laboa eta Lourdes Iriondo jardun ziran).

6'gn.: Iruñeko «Peru Txiki» deitzen zaion euskal ipuilaria famatuak adiñetako ta aurtxoei far egiteko alegiñak egin zituan.

Benetan besta ederra izan zan. Nafarro'ko Diputaziotik asko espero du Euskalerriak; orain arte jardun dan bezelaxe, ariko dala uste dugu.

IYORRETA'KO EZPATADANTZARI EGUNERAKO LAN SARIKETA

Durango Merindadeko «Dantzari-dantza», Bizkai'ko Ezpatadantza ize-nagaz ezagutzen danatzaz, Gerediaga Alkarteak «Ezpatadantzari Eguna» bat antolatzen dau, alde batetik gizaldirik gizaldi dantza au erakusten eta egiten alegindu diranari omenaldi bat egiñaz eta bestetik gure folkloreaken ezaugarriak bikaiñenetaiko bati «Eguna» bat jarriaz. Aurten, lenengo aldiz, «Eguna» au Iyorreta'n izango da, irailaren 24'an.

Ori dala-ta, Gerediaga Alkarteak, euskerazko lan sariaketa bat egitea erabagi dau, ofarri onekin:

1-g. Lanen gaia Durangoaldeko «Ezpatadantzaz» izan bearko dau.

2-g. Gitxienez folio bi, lerro bitarakoak izan bearko dira, geienez lau-koak.

3-g. Edozein euskalki erabilli leiteke.

4-g. Lan, iruna, zuzenbide onetara bialdu bear dira: Asociación Guerediaga (Astola, Abadiano), lema batezag izenpetuta. Beste azal itxi baten, ganean lemea agiri dabela, egillearen izen eta zuzenbidea joan bear dau.

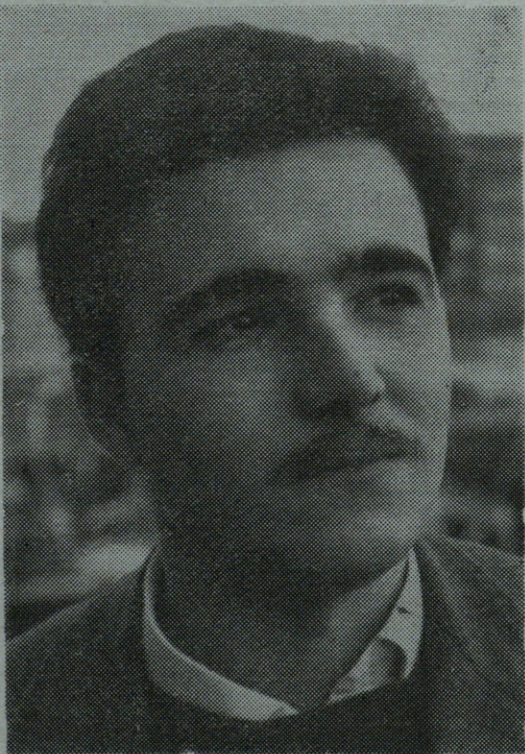
5-g. Lanak bialtzeko epea, Irailaren 15'a izango da.

6-g. Epaillari iru euskaltzain izango dira.

7-g. Euren eretxiko lanik one nari, Bizkai'ko Aurrezki Kutxak, 7.500 peseta emongo deutoz Ohorezko ezaugarria emotea be baliteke.

8-g. Sariaketa onen antolatzaileak aurkezten diran lanen urte beterako argitaratzeko eskubidea deuko.

9-g. Saritutako lanak. «Gerediaga» aldizkarian agertuko dira lenengo.

rerri buruz aski mintzatu da ere. Eta egileak, zerbaite esateko izanen duela uste dugu, eta horregatik ur-bildu gara irabazlearengana.

—Irabazi duzun kuadroa, zerika da oraiko pinturan? Zerbaite adierazi nahi ahal duzu hortan?

—Pinturaren inestigazio dalakoaren saillan, eraztun bat besterik ez da. Bakoitzak, edertasunentzat duan minberaren arabera, sentitzen du Antziduria eta ulertuko. Uste det, azken urte aietan, edertasuna, idealismoa, eta intelektualismoa geiegi aipatu dirala. Bizigarriak, ordea, alde batera utzi dira; oien jatorrizko esanaik, arkitu nai nituzke pinturaren bitartez.

—Jende aunitz, kuadro abstrakto baten aintzinean daudelarik, pintoreak zergatik ez ote duen «figurativo» delako gisan pintatzen galdegiten du; eta askotan, tankera hortan pintatzen ez dakitelakotz esaten da. Zuk zer diozu?

—Denboraldi bakoitzak bere eginbearra eskatzen du. Abstraktoa pintatzea besterik ez dakialako, gaizki iduritzen zaite. Batak eta besteak oiñarri berdiñak dituzte: harmonia, balantza, gunea, ikusmoldea eta abar. Ez figuratiboak anekdota alde batera utziz, adiarazpen libreago bat billatzen du.

Plastikan dago, pinturaren balioa. Bai Velazquez-en bai ta Picasso-n ere. Esate baterako, buru bat ez da artistakoa izango, itzegitera dijoala ematen dualako, «volumen» bat ondo mugatua dagolako baizik.

Neri «ez figuratiboak» geiago betetzen nau. Bakadit figuratiboak pintatzeko (eta beste tankerakoak ere), trebetasun aundia bear dala.

—Herri eta artistaen arteko dagon bide luzeaz pentsatzen ari naiz. Batzuek, Goya-n denboran etzela holakorik gertatzen diote. Nik uste dut beti izan dela bereixkuntze bat...